

Revurdering af miljøgodkendelse meddelt efter Miljøbeskyttelseslovens § 33 til kalkunproduktion på
**Strandagergaard, Keldernæs Strandvej 11b, 4952 Stokke-
marke**

Lolland Kommune, Jernbanegade 7, 4930 Maribo

Sags nr. 282732

Afgørelsesdato: 25. juli 2013

Indholdsfortegnelse

1	Datablad	4
2	Lovgivning og denne revurdering	5
2.1	Denne revurdering	5
2.2	Baggrund og hjemmel	5
2.3	Offentlighed og høring	6
3	Afgørelse og vilkår	8
3.1	Afgørelse	8
3.2	Samlet vurdering	12
3.3	Offentliggørelse af afgørelsen og klagevejledning	12
3.4	Retsbeskyttelse	13
3.5	Ny revurdering	13
4	Generelle forhold	14
4.1	Beskrivelse af husdyrbruget	14
4.2	Biaktivitet	15
4.3	Meddelelsespligt – anlæg, arealer og ejerforhold	15
5	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	17
5.1	Bygge- og beskyttelseslinjer, afstandskrav, fredninger m.v.	17
5.2	Placering i landskabet	19
5.3	Påvirkning fra andre husdyrbrug	20
5.4	Beplantning	20
6	Husdyrhold, staldanlæg og drift	22
6.1	Husdyrhold og staldindretning	22
6.2	Ventilation	26
6.3	Energi- og vandforbrug	27
6.4	Spildevand	28
6.5	Fodring	29
6.6	Affald	30
6.7	Døde dyr	31
6.8	Råvarer og hjælpestoffer	31
6.9	Kemikalier, Pesticider og Sprøjteudstyr	32
6.10	Driftsforstyrrelser eller uheld	32
7	Produktion af husdyrgødning og håndtering	34

7.1	Gødningstyper	34
7.2	Dybstrølsesgødning.....	34
8	Forurening og gener fra husdyrbrugets anlæg.....	37
8.1	Ammoniak og natur	37
8.2	Lugt	40
8.3	Fluer og skadedyr.....	42
8.4	Transport	43
8.5	Støj fra anlæg og maskiner	44
8.6	Støv fra anlæg og maskiner	44
8.7	Lys	45
9	Påvirkning fra arealerne.....	46
10	Bedst tilgængelige teknik	47
10.1	BAT staldanlæg	47
10.2	BAT foder	47
10.3	BAT energiforbrug.....	48
10.4	BAT vandforbrug	49
10.5	BAT opbevaring af husdyrgødning.....	49
10.6	BAT udbringning af husdyrgødning.....	49
10.7	BAT management	50
11	Egenkontrol og dokumentation.....	51
12	Bilag	53

I DATABLAD

Titel: Revurdering af miljøgodkendelse meddelt efter Miljøbeskyttelseslovens § 33 til kalkunproduktion på Strandagergaard, Keldernæs Strandvej 11b, 4952 Stokkemarke

Lovgrundlag: Husdyrgodkendelseslovens (lovbek. nr. 1572 af 20. december 2006) § 39, stk. 1 og § 41, stk. 3 samt § 103, stk. 3

Dato for afgørelsen: 25. juli 2013

Bedriftens navn: Strandagergaard

Produktion: Kalkuner til slagtning

CVR og P-nummer: 15687975 / 1000960865

CHR nummer: 26046

Ejendomsnummer: 3600006286

Matr. nr.: 3a og 6a, Keldernæs By, Stokkemarke, samt 4g Saltvig By, Stokkemarke

Bedriftens ejer: Keldernæs A/S, Keldernæs Strandvej 11a, 4952 Stokkemarke

Moderselskab: APM Danmark A/S, v/Marianne Nymann, Pilevænget 2, 7173 Vonge - (mdn@apmdanmark.dk)

Virksomhedens konsulent: Max Jakobsen, Dræby Fedvej 539, 5330 Munkebo - (mjb@maxjakobsen.eu)

Kontaktperson drift: Rene Pedersen

Godkendelses- og tilsynsmyndighed: Lolland Kommune, Teknik- og Miljømyndighed, Jernbane-gade 7, 4930 Maribo

Sagsbehandler: Natur- og miljøsagsbehandler Catarina Jensen

Kvalitetssikring: Miljøsagsbehandler Marlene Blak Nielsen

2 LOVGIVNING OG DENNE REVURDERING

Dette kapitel indeholder en kort beskrivelse af proceduren og lovgivningen angående revurdering af miljøgodkendelsen.

2.1 DENNE REVURDERING

Denne revurdering er delt op i flere kapitler.

Det første kapitel er et datablad med fakta om bedriften Strandagergaard.

Dette andet kapitel omfatter et afsnit om lovgivningen, som regulerer revurderingen, samt et afsnit om den offentlighed, som er sket if. revurderingen.

Det tredje kapitel omfatter selve afgørelsen, en samlet vurdering og klagevejledning m.v.

I kapitel 4 beskrives driften af husdyrbruget.

De efterfølgende kapitler 5 – 9 omhandler ejendommens drift med de påvirkninger, som det kan medføre i forhold til naboer, natur og miljø. Kapitlerne indeholder desuden en vurdering af de forskellige forhold, vilkårene i miljøgodkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven, samt vurdering af evt. nye vilkår. Kapitel 10 omhandler renere teknologi (BAT), mens kapitel 11 omhandler egenkontrol og dokumentation i relation til de vilkår, som virksomhedens drift er underlagt angående miljøregulering.

Opbygningen af disse kapitler, der giver en nærmere beskrivelse af driften, svarer stort set til opbygningen af de tilsvarende kapitler i en ny miljøgodkendelse i henhold til husdyrgodkendelsesloves § 11 og § 12 efter Miljøstyrelsens vejledning.

Hele revurderingen tager udgangspunkt i den maksimale kalkunproduktion, som der må være på Strandagergaard, hvilket beskrives nærmere i afsnit 6.1.

2.2 BAGGRUND OG HJEMMEL

Jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen¹ § 17 og Husdyrgodkendelsesloven² § 103 skal miljøgodkendelser efter Miljøbeskyttelsesloven kapitel 5 revurderes hvert 10 år (den 1. revurdering skal ske 8 år efter den 1. miljøgodkendelse er meddelt).

Formålet med en revurdering er hovedsageligt at vurdere, om der, siden godkendelsen blev givet, er fremkommet teknologi, som ud fra tekniske og generelle økonomiske betragtninger, kan anvendes til nedbringelse af forureningen og gener fra ejendommen – altså "bedst tilgængelige teknologi" (Best Available Techniques) kaldet BAT.

Selve afgørelsen i forbindelse med denne revurdering træffes efter Husdyrgodkendelsesloven § 39, stk. 1 jf. § 41, stk. 3 ved påbud. Der tages udgangspunkt i de eksisterende vilkår og meddeles påbud, såfremt vilkår ændres, slettes eller tilføjes.

¹ Bekendtgørelse nr. 294 af 31.03.09 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

² Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 04.12.09 om miljøgodkendelse af husdyrbrug m.v.

Husdyrbruget reguleres efter denne revurdering ikke mere af Miljøbeskyttelsesloven, men af Husdyrgodkendelsesloven.

Storstrøms Amt godkendte i 1980 kalkunproduktionen på ejendommen efter Miljøbeskyttelseslovens kapitel 5. Amtet var dengang tilsyns- og godkendelsesmyndighed, da hovedaktiviteten dengang var et kalkunslagteri, mens kalkunproduktionen var en biaktivitet.

Maribo Kommune godkendte i 2001 kalkunproduktionen efter Miljøbeskyttelsesloven³ kapitel 5, da Maribo Kommune blev tilsyns- og godkendelsesmyndighed efter kalkunslagteriet var nedlagt i 1993. Godkendelsen blev givet, da der nu var krav om revurdering af amtets oprindelige godkendelse.

Revurderingen blev igen indledt i 2011. Da APM Danmark A/S, der er moderselskab for produktionen på ejendommen, ønskede en større produktion af kalkuner på ejendommen end Lolland Kommune havde beregnet efter reglerne om kontinuitetsbrud, blev der i stedet i 2011 søgt om en ny miljøgodkendelse efter husdyrgodkendelsesloven § 12. Den ansøgning gav Lolland Kommune i 2012 afslag på, da ammoniakdepositionen fra staldanlæggende til nærliggende kategori 1 natur⁴ øst ejendommen ville blive for stor jf. afskæringskriterierne i Husdyrbekendtgørelsen¹.

Herefter fremsendte APM Danmark A/S ny dokumentation for produktionen af kalkuner på ejendommen i 2008, hvilket medførte, at Lolland Kommune traf en ny afgørelse om den maksimale kalkunproduktion på ejendommen. Denne revurdering tager udgangspunkt i den afgørelse.

2.3 OFFENTLIGHED OG HØRING

Annoncering af revurderingen

Jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen¹ § 18 har Lolland Kommune den 18. december 2012 annonceret, at kommunen vil indlede revurdering af Strandagergaards miljøgodkendelse med de oplysninger, som sådan en annoncering skal indeholde. Fristen for at komme med bemærkninger til revurderingen, samt til at anmode om at modtage og kommentere et udkast af afgørelsen inden den træffes, var den 15. januar 2013.

Der var i perioden ingen henvendelse i sagen.

Høring af udkast til afgørelse

³ Lovbekendtgørelse nr. 698 af 22.09.98 om miljøbeskyttelse

⁴ Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3 afsnit A- Natur omfattet af Husdyrgodkendelseslovens § 7 og beliggende i Natura 2000 område

Udkast til denne afgørelse har fra den 4. juni 2013 været i høring hos APM Danmark A/S. Den 13. juni 2013 oplyste APM Danmark A/S, at de ikke havde bemærkninger til udkastet.

Orientering om udkastet til revurdering er sendt til naboer (beliggende mindre end 500 m fra Strandagergaard eller direkte påvirket af trafikken ad Keldernæs Strandvej) den 17. juni 2013. Naboerne kunne indtil den 22. juli 2013 komme til bemærkninger til revurderingen.

Orientering om udkast til revurdering er sendt til ejer og lejer af følgende ejendomme:

- Klintegårdsvej 2
- Birketvej 308, 318, 322, 326 og 328
- Keldernæs Strandvej 2, 3, 4, 5, 7 og 8
- Trelundevej 3 og 4

Orienteringen gav ikke anledning til, at der blev fremsendt bemærkninger til Lolland Kommune.

3 AFGØRELSE OG VILKÅR

Dette kapitel indeholder resultatet af revurderingen – afgørelsen og de vilkår, som er et resultat af afgørelsen, samt klagevejledning m.v.

3.1 AFGØRELSE

Vilkår i miljøgodkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven, der fastholdes

- Der må kun ledes sanitært spildevand til eksisterende trixtank på ejendommen.
- Spildevand, der opstår i forbindelse med rengøring af stalde, foderrekvisitter, støvler m.v. skal ledes til staldanlæggenes spildevandstanke. Spildevandet skal udledes på ejendommens dyrkede arealer efter gældende retningslinier.
- Ejendommen skal holdes ryddelig, og der må ikke forekomme udendørs oplag, som virker skæmmende for området.
- Animalsk affald, herunder selvdøde dyr, skal opbevares i lukket container og bortskaffes til autoriseret destruktionsanstalt. Opbevaringen må ikke give anledning til uhygiejniske forhold. Det animalske affald skal hurtigst mulig afhentes af godkendt transportør.
- Uheld eller drift-forstyrrelser, der kan have betydning i forhold til vilkår i denne godkendelse, eller anden miljømæssig betydning, skal meddeles Lolland Kommune straks.
- Der skal på Lolland Kommune til enhver tid foreligge en erklæring om, hvem der aftager gødning med opgørelse af forventede mængder. Tilsvarende erklæring skal fremsendes til evt. modtageres kommune.
- Der skal for hvert år på Strandagergård foreligge dokumentation for, hvor meget gødning, der er anvendt på eget dyrket areal, hvor meget gødning, der er anvendt andre steder i kommunen, samt hvor meget gødning, der er kørt ud af kommunen i henhold til den på tidspunktet gældende lovgivning om opbevaring, udbringning og udnyttelse af husdyrgødningen.
- Gødningen må ikke køres fra Strandagergård eller udbringes i Lolland Kommune på lørdage samt søn- og helligdage.
- Ved kørsel med gødningen på offentlig vej, skal evt. spild straks samles op.
- For at begrænse ventilationsluftens lugtindhold skal staldhygiejnen være god. Produktion og driftsforhold skal tilrettelægges, så dannelsen af lugtende stoffer begrænses mest muligt.
- Der skal ved kørsel og udbringning af husdyrgødning i størst muligt omfang tages hensyn til omkringliggende boligområder og vindretning, for at mindske lugt generne
- Der skal overalt på ejendommen foregå en effektiv rotte-, og fluebekæmpelse i overensstemmelse med retningslinier fra Statens Skadedyrslaboratorium.

- Virksomhedens bidrag til det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt i skel ved nærmeste nabobeboelse må ikke overstige:

Dag	Kl. 07.00 – 18.00	55 dB(A)
Aften	Kl. 18.00 – 22.00	45 dB(A)
Nat	Kl. 22.00 – 07.00	40.dB(A)

Maksimalværdien af støjniveauet om natten må ikke overstige 55 dB(A).

- Tilsynsmyndigheden kan ved begrundet mistanke kræve kontrolmåling til vurdering af om vilkår 3.1 om støj fra virksomheden overholdes.
Der kan højest kræves én årlig måling. Udgiften afholdes af virksomheden.
Målingen skal udføres af et af tilsynsmyndigheden godkendt firma, og ske i henhold til de til enhver tid gældende retningslinier fra Miljøstyrelsen.
- Såfremt kontrolmålingerne for støj viser overskridelser i forhold til de fastsatte vilkår, kan Maribo Kommune forlange yderligere målinger foretaget på virksomhedens regning.
- Fodersiloer må, så vidt det er muligt, ikke give anledning til støvgener ved påfyldning.
- Tidspunktet for tømning af staldene og bortkørsel af gødning med oplysning om, hvor gødningen er kørt hen med ca. opgivelse af mængde målt i tons.
- Udbringning af husdyrgødning på egne dyrkede arealer med angivelse af, hvilke mængder, der er tilført hvilke arealer målt i dyreenheder.
- Kvitteringer for aflevering af affald.
- Tidspunkt og årsag for evt. driftsforstyrrelser eller uheld, samt angivelse af afhjælpende foranstaltninger.

Vilkår i miljøgodkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven, der slettes, da de ikke mere er relevante eller reguleres af gældende lovgivning eller regulativer

- Kalkunproduktionen skal foregå i overensstemmelse med de oplysninger, der har ligget til grund for godkendelsen (Miljøteknisk beskrivelse).
- Spildevandet fra tankene i forbindelse med staldanlæggene skal udbringes på ejendommens egne arealer efter gældende retningslinier.
- Alle former for affald, der forekommer på virksomheden, skal håndteres og bortskaffes i henhold til de for enhver tid for Maribo Kommune gældende regler og regulativer.
- Alle former for miljøfarligt affald (olie-, kemikalie- og medicinsk affald, herunder kanyler) skal bortskaffes til I/S REFA Center for olie- og kemikalieaffald, eller til en anden af Maribo Kommune på forhånd godkendt modtager.
- Alt miljøfarligt affald skal opbevares i tromler, beholdere eller anden tæt emballage på maksimalt 200 l. under tag på tæt bund. Flydende affald skal opbevares, således at et spild på minimum 200 l. vil kunne tilbageholdes og suges op.

- Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen.
- Anvendelsen af gødningen skal overholde den til enhver tid gældende lovgivning på området.
- Husdyrgødningen og spildevandet må ikke udbringes på en sådan måde og på sådanne arealer, at der er fare for at gødningen strømmer til søer eller vandløb, herunder dræn, ved f.eks. tøjbrud eller regnskyl.
- Anvendelsen af husdyrgødning skal foregå i henhold til den til enhver tid gældende lovgivning på området og i øvrigt godt landmandskab.

Vilkår, der ændres

I flere vilkår ændres "Maribo Kommune" til "Lolland Kommune".

Nye vilkår ved denne revurdering

Lolland Kommune meddeler hermed if. med denne revurdering ved påbud efter § 39, stk. 1 jævnfør § 41, stk. 3 i husdyrgodkendelsesloven (fodnote 2 side 5) nedenstående vilkår, der sikre af virksomhedens drift lever op til BAT på nuværende tidspunkt, samt at de samlede vilkår ved denne revurdering kan kontrolleres ved egenkontrol eller kan dokumenteres overfor Lolland Kommune.

Vilkårene angående foder samt dokumentation for bl.a. service er gældende fra den 1. januar 2014. Det betyder, at der skal foreligge dokumentation fra den 1. januar 2014. Øvrige vilkår er gældende fra den dag denne afgørelse er truffet.

- Der må på ejendommen på intet tidspunkt være mere end 37.400 stk. kalkuner uafhængig af alder.
- Der må årligt produceres maksimalt 554,5 dyreenheder kalkuner på ejendommen beregnet for omregningsfaktor gældende på tidspunktet for den revurderingsafgørelse (bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning m.v.).
- Indenfor antal dyreenheder kan der ske regulering i forholdet mellem haner og høner jf. det ansøgte antal af hver gruppe, samt i forholdet til indsættelses alder/vægt og afgangs alder/vægt.
- Produktionen af kalkuner skal være fordelt så jævnt hen over året, som det er muligt.
- Ved større udsving i produktionen f.eks. ved sygdomsudbrud, skal Lolland Kommune orienteres.
- Ventilatorerne skal holdes rene og kontrolleres og evt. serviceres, så de kører optimalt med så lille energi forbrug, som det er muligt.
- Kalkunerne må maksimalt tildeles foder svarende til nedenstående tabel:

	foder pr. produceret dyr (kg)	Protein i foder pct.	fosfor i foder pct.	Tilvækst pr. dyr (kg)
Kalkunhaner	50,7	17,6	0,71	19,1
Kalkunhøner	24,3	19,6	0,79	9,7

- Protein- og fosfortildeling kan afviges fra ovenstående tabel i forskellige vækstfaser, så længe den gennemsnitlige tildeling over kalkunernes tilvækst ikke overstiger tabelværdierne.
- Der skal udarbejdes en beredskabsplan, som skal fremsendes til Lolland Kommune til godkendelse senest 3 måneder efter endelig afgørelse om nye eller ændrede vilkår ved denne revurdering er truffet. Kan Lolland Kommune ikke godkende den fremsendte beredskabsplan, skal der fremsendes en ny plan.
- Der skal til stadighed forefindes et let tilgængeligt eksemplar af beredskabsplanen på bedriften.
- Beredskabsplanen skal årligt af den ansvarlige for driften vurderes og evt. opdateres. Seneste vurdering og evt. opdatering skal fremgå af planen.
- Samtlige ansatte på bedriften skal være bekendt med beredskabsplanen, samt vide, hvor den er tilgængelig.
- Inden ét år før næste revurdering skal finde sted, skal Lolland Kommune fra virksomheden have modtaget en redegørelse for, hvilke tekniske og økonomiske muligheder, der er for at reducere ammoniakemissionen fra kalkunhallerne. Redegørelsen skal som minimum beskrive mulighederne for at anvende gulvarme og luftrensning
- Dokumentation for kalkunproduktionens størrelse ved, at der på virksomheden foreligger opgørelser for tidspunktet og antallet af indsatte kalkuner, tidspunktet, størrelsen og antallet af afhentede døde kalkuner, samt af tidspunktet, antallet og størrelsen af afhentede kalkuner til slagtning.
- Dokumentation for service på Ventilatorerne i form af kvitteringer eller lignende.
- Dokumentation af forbrug af gas, olie, el og vand i form af kvitteringer eller lignende.
- Dokumentation for indkøbt foder.
- Dokumentation for tildeling af foder til høner og haner med oplysning om foderforbrug pr. produceret dyr samt oplysning om protein og fosfor i procent.
- Kvitteringer for indkøbte kemikalier i form af rengøringsprodukter m.v.

En samlet vilkårsliste findes i bilag 1.

3.2 SAMLET VURDERING

Det er Lolland Kommunes vurdering, at nye vilkår stillet ved denne revurdering sikre, at produktionen af kalkuner på Strandagergaard sker under anvendelse af BAT.

Derudover er der sket en præcisering af den maksimale kalkunproduktion på ejendommen, en række vilkår, der ikke mere er relevante, er slettet, og der er stillet vilkår til forbedring af egenkontrol og til dokumentation af, at vilkår efter denne revurdering er efterkommet.

Samlet set er det derfor Lolland Kommunes vurdering, at produktionen af kalkuner på Strandagergaard herefter sker på den miljømæssige bedste måde.

3.3 OFFENTLIGGØRELSE AF AFGØRELSEN OG KLAGEVEJLEDNING

Denne afgørelse er offentliggjort på Lolland Kommunes hjemmeside www.lolland.dk fra den 3. august 2013. Orientering om afgørelsen kommer i Lollandsposten og Ekstaposten, som bringes ud senest den 6. august 2013 med 4 ugers frist herefter for at klage skriftligt over afgørelsen til Natur- og Miljøklagenævnet. Fristen for klage over afgørelsen regnes fra offentliggørelsen i ugeaviserne. Fristen for at klage er derfor den 3. september 2013 indenfor normal arbejds tids ophør kl. 15.30. Klagen skal være dokumenteret modtaget af Lolland Kommune inden klagefristens udløb.

Alle med en særlig individuel interesse i sagen (ejer/lejer indenfor konsekvensområdet og evt. få andre) samt virksomheden og en række organisationer (med få undtagelser dem afgørelsen er fremsendt til) er klageberettigede.

Eventuel klage stiles til Natur- og Miljøklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV, men fremsendes til Lolland Kommune, Jernbanegade 7, 4930 Maribo eller på mail til lol-land@lolland.dk. Lolland Kommune sender herefter klagen videre til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med sagens øvrige akter og Lolland Kommunes bemærkninger til klagen. Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en evt. klage, at klageren indbetaler et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. Klagenævnet sender kvitteringsbrev og opkræver selv gebyret.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Supplerende oplysninger om Natur- og Miljøklagenævnet og fremsendelse og behandling af klager findes på www.nmk.dk.

En eventuel klage har ikke opsættende virkning, medmindre klagenævnet bestemmer noget andet.

Afgørelsen er fremsendt til følgende:

- APM Danmark A/S, v/Marianne Nymann, Møllebakken 4, 4230 Skælskør (moderselskab)
- Keldernæs A/S, Keldernæs Strandvej 11a, 4952 Stokkemarke (datterselskab)
- Max Jakobsen (ansøgers konsulent) – mjb@maxjakobsen.eu
- Naturcenter Storstrøm – sto@nst.dk
- Embedslægerne/Sundhedsstyrelsen – sjl@sst.dk
- Danmarks Naturfredningsforening (DN) – dn@dn.dk
- Det Økologiske Råd – husdyr@ecocouncil.dk
- Dansk Ornitologisk Forening (DOF) – natur@dof.dk, lolland@dof.dk
- Danmarks Sportsfisker Forbund – jkt@sportsfiskerforbundet.dk
- Danmarks Fiskeriforening – mail@dkfisk.dk
- Ferskvandsfiskeriforeningen – nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
- Forbrugerrådet – fbr@fbr.dk
- Friluftsrådet – fr@friluftsradet.dk
- Friluftsrådet Storstrømmen – jakobsen.terkel@gmail.com
- Dansk Botanisk Forening – perh@snm.ku.dk

Afgørelsen kan desuden i henhold til Husdyrgodkendelsesloven § 90 indbringes for Domstolene indenfor 6 måneder efter Lolland Kommunes afgørelse er truffet, eller, såfremt afgørelsen påklages, til Natur- og Miljøklagenævnet 6 måneder efter, at Nævnet har truffet sin afgørelse.

3.4 RETSBESKYTTELSE

Nye og ændrede vilkår er ikke omfattet af 8 års retsbeskyttelse, da de er truffet efter Husdyrgodkendelseslovens § 39 jf. § 41.

For oprindelige vilkår meddelt i 2001, som ikke er ændret, er de 8 års retsbeskyttelse udløbet.

Der er derfor ingen retsbeskyttelse på vilkårene, som er det samlede resultat af denne revurdering. Vilkårene findes samlet i bilag 1.

3.5 NY REVURDERING

Ny revurdering skal ske efter 10 år efter den revurdering er afsluttet – det vil sige i 2023.

Da produktionen af kalkuner på ejendommen er omfattet af IE-direktivet (mere end 250 dyreenheder) skal godkendelsen dog jf. bekendtgørelsens § 17 a tages op til revurdering, og der skal om nødvendig meddeles påbud eller forbud, når EU-kommissionen i EU-tidende har offentliggjort en for produktionen relevant BAT-konklusion.

Revurderingen skal tilrettelægges, således "at husdyrbruget kan overholde de på baggrund af BAT-konklusionen ajourførte vilkår senest 4 år efter offentliggørelsen af BAT-konklusionen i EU-tidende".

4 GENERELLE FORHOLD

I dette kapitel beskrives selve driften af husdyrbruget.

4.1 BESKRIVELSE AF HUSDYRBRUGET

På ejendommen Strandagergaard er der alene kalkunproduktion fra leverede 31 dage gamle kyllinger. Der er nu desuden en mindre produktion af kirsebær på ejendommens arealer. Driften af denne produktion varetages "udefra".

Den 29. november 1989 gav Storstrøms Amt en "Kapitel 5" miljøgodkendelse efter Miljøbeskyttelsesloven til kalkunslagteri på ejendommen med kalkunproduktion som en biaktivitet. Kalkunproduktionen var dengang kun til delvis forsyning af slagteriet på stedet, og det var i godkendelsen ikke nærmere beskrevet, hvor stor kalkunproduktionen måtte være. Amtet var dengang både godkendelses- og miljømyndighed, da kalkunslagteriet var hovederhvervet på ejendommen. I 1993 blev slagteriet nedlagt, og Maribo Kommune blev godkendelses- og tilsynsmyndighed med den fortsatte kalkunproduktion på ejendommen.

Efter en revision af Miljøbeskyttelsesloven, der betød, at miljøgodkendelser givet efter Miljøbeskyttelseslovens Kapitel 5, skulle revurderes, gav Maribo Kommune den 20. februar 2001 en ny miljøgodkendelse til fortsat kalkunproduktion på ejendommen. Der blev givet en miljøgodkendelse til en årlig produktion af 650 dyreenheder kalkuner (beregningsmodel gældende i 2001), hvilket dengang svarede til omkring 130.000 kalkuner om året afhængig af fordelingen mellem hanner og hunner.

Lolland Kommune blev i 2008 i forbindelse med kommunes rutinemæssige miljøtilsyn på ejendommen opmærksom på, at kalkunproduktionen på ejendommen i 3 på hinanden følgende år op til 2009 havde været mindre, end miljøgodkendelsen fra 2001 gav mulighed for. Det betød efter bestemmelser i Miljøbeskyttelsesloven § 78 b, stk. 1 "kontinuitetsbrud". Det medførte, at Lolland Kommune i 2009 "nedskrev" den maksimale kalkunproduktion på ejendommen til 458 dyreenheder (beregning 2011). Det blev desuden vurderet, at miljøgodkendelsen fra 2001 skulle revurderes i 2011, når godkendelsen var 10 år gammel, da det ikke var den første miljøgodkendelse, der var givet til produktionen på ejendommen.

Da APM Danmark A/S, der er moderselskab for Keldernæs A/S, fremadrettet ønskede en større produktion, end Lolland Kommune havde beregnet iht. reglerne om "kontinuitetsbrud", søgte APM Danmark A/S i juni 2011 en ny § 12 godkendelse efter Husdyrgodkendelsesloven, frem for at miljøgodkendelsen fra 2001 skulle revurderes. Der blev søgt om en produktion af årligt 544 dyreenheder (beregning 2011) kalkuner.

Den ansøgning gav Lolland Kommune i 2012 afslag på, da ammoniak depositionen fra staldanlæggene til særlig sårbar natur (kategori 1 natur) øst for lægget var for stor jf. afskæringskriterierne i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Efter dette afslag fremsendte APM Danmark A/S ny dokumentation for produktionen af kalkuner i de foregående år. Lolland Kommune traf herefter en ny afgørelse if. bestemmelserne om kontinuitetsbrud. Nu lød afgørelsen på en maksimal produktion af kalkuner på 554,5 dyreenheder (beregning 2013).

Staldanlægget består af 7 større haller beregnet til kalkunhanner (7 x 4.860 stipladser = 34.020 stipladser) og en mindre hal til kalkunhøner (3.400 stipladser). Staldene er med naturlig ventilation og med dybstrøelse.

Ved meget høje sommertemperaturer kan staldene ventileres med ventilatorer i kip og i gavlene af kalkunhallerne. I de første uger efter levering af de 31 dage gamle kalkunkyllinger skal kalkunkyllingerne

Som regel have tilførsel af varme, der frembringes ved gasbrændere i kalkunhallerne.

Krav til varme og ventilation er afhængig af temperaturen udenfor og kalkunernes alder.

Miljøgodkendelsen meddelt af Maribo Kommune omfatter kun aktiviteter på selve ejendommen, da ejendommen drives uden markarealer, hvor der kan udsprede husdyrgødning. Der foreligger aftaler om levering af dybstrøelse til 2 selvstændige ejendomme med jord beliggende i Lolland Kommune.

Da kalkunproduktionen på ejendommen ved denne revurdering ikke bliver omfattet af Husdyrgodkendelseslovens § 12, er arealerne, hvor gødningen fra ejendommen anvendes, heller ikke omfattet af loven.

Der var sammen med ansøgning om § 12 godkendelse af en større kalkunproduktion på Strandagergaard søgt om 2 § 16 tilladelser til anvendelsen af gødningen fra ejendommen. Med afslag på § 12 godkendelsen til Strandagergaard har ansøgerne af de 2 § 16 godkendelser ikke ønsket at opretholde deres ansøgninger, da det ikke mere var et krav, at arealerne blev godkendt. Lolland Kommune har for at afslutte sagerne derfor meddelt afslag på de 2 ansøgninger.

Der er ikke anlæg til opbevaring af dybstrøelse på ejendommen. Dybstrøelsen køres ud mellem hvert hold kalkuner til markstak (kompost) på modtagerens arealer eller til direkte udspreddning og nedpløjning på modtagers arealer.

Produktionen af kalkuner er efter princippet "alt ud alt ind". Det betyder, at der indsættes kalkunkyllinger i alle stalde på én gang ca. 2,7 gange årligt. De vil sige, at de leverede 31 dage gamle kalkuner indsættes i de tomme stalde på ny måtte af snittet halm. Mellem hvert hold kalkuner fjernes alt dybstrøelsen og staldene samt vandinstallationerne og ventilatorerne i gavlene rengøres grundigt. Dybstrøelsesmåtterne holdes tørre ved at der tilføres snittet halm nogle gange under kalkunernes vækst, mens kalkunerne er i stalden.

Strandagergaard ligger 375 m fra nærmeste naboejendom i landzone, 565 m fra samlet bebyggelse (Keldernæs) og 3,8 km fra byzone/sommerhusområde (Stokkemarke).

4.2 BIAKTIVITET

Det er Lolland Kommunes vurdering, at der ikke er biaktiviteter på ejendommen.

4.3 MEDDELELSESPLOGT – ANLÆG, AREALER OG EJERFORHOLD.

Alle ændringer og udvidelse af driften og produktionen på ejendommen, der ligger ud over det, som der er givet mulighed for med denne revurdering, skal forelægges Lolland Kommune til vurdering af, om ændringen eller udvidelsen kræver en godkendelse af det samle-

de anlæg efter Husdyrgodkendelseslovens § 12, eller anmeldelse efter Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 19.

Den driftsansvarlige skal underrette Lolland Kommune, såfremt der sker ejerskifte eller udskiftning af den driftsansvarlige, eller hvis kalkunproduktionen hel eller delvis ophører i en periode.

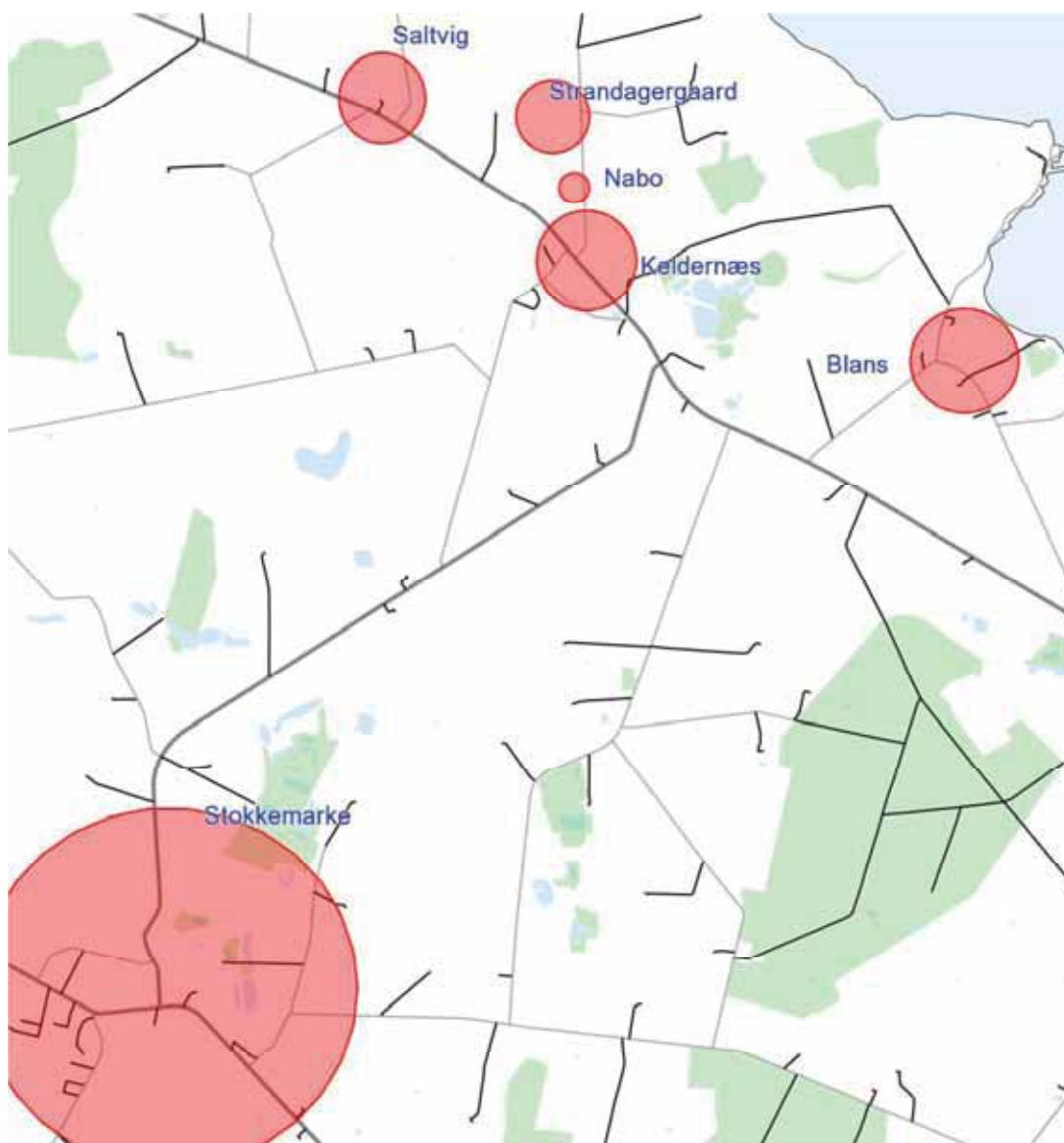
Bedriften skal desuden til enhver tid leve op til gældende regler i lovgivningen, selvom disse regler kan være skærpede i forhold til denne godkendelse.

5 HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

I dette kapitel beskrives projektet set i forhold til afstandskrav til naboer, vandforsyning, offentlig vej mv. samt husdyrbrugets beliggenhed i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv. samt i forhold til andre større husdyrbrug. Desuden beskrives husdyrbrugets placering i landskabet med hensyn til landskabelige værdier.

5.1 BYGGE- OG BESKYTTELSESLINJER, AFSTANDSKRAV, FREDNINGER M.V.

Strandagergaard ligger ca. 375 m fra nærmeste nabo syd for ejendomme, ca. 565 m fra nærmeste samlede bebyggelse (Keldernæs) og ca. 3,8 km fra byzone (Stokkemarke). Desuden ligger landsbyerne Saltvig og Blans henholdsvis vest og øst for ejendommen.

Kort 5.1.1. Strandagergaard i relation til beliggenhed if. nabo, landsbyer og byzone

Lovbundne afstandskrav i relation til Strandagergaards staldanlæg og afstande til nærmeste nabobeboelse, samlet bebyggelse og byzone fremgår af nedenstående tabel.

	Afstand fra anlægget	Lovkrav minimum
Ikke almene vandforsyningsanlæg	>25 m	25 m
Almene vandforsyningsanlæg	>50 m	50 m
Vandløb/dræn/søer	>15 m	15 m
Offentlig vej	18 m	15 m
Levnedsmiddelvirkksomhed	>25 m	25 m
Beboelse på samme ejendom	28 m	15 m
Naboskel	100 m	30 m
Enkeltbeboelse (syd for anlægget)	Ca. 375 m	50 m
Samlet bebyggelse (Keldernæs)	Ca. 535 m	-
Byzone (Stokkemarke)	Ca. 3.800 m	50 m

Tabel 5.1.2 generelle afstandskrav (Husdyrgodkendelseslovens § 8)

Strandagergaard ligger i oplandet til Natura 2000 området nr. 173 - "Smålandsfarvandet syd", der også er både EF-fuglebeskyttelsesområde, EF-habitatområde og Ramsarområde.

Øst for ejendommen i Natura 2000 området ligger der en del særlig beskyttet natur – kategori 1 natur iht. til Godkendelsesbekendtgørelsen.

Der ligger et vandhul beskyttet af Naturbeskyttelseslovens⁵ § 3, stk. inde på selve ejendommen vest for beboelsen (i haven). Ellers ligger det nærmeste beskyttede vandhul ca. 115 m nord for det nærmeste staldanlæg.

Mere om anlægget i relation til Natura 2000 i afsnit 8.1 om ammoniak og natur.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Bygge- og beskyttelseslinjer, afstandskrav, fredninger m.v."

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Det er Lolland Kommunes vurdering, at alle afstandskrav i Husdyrgodkendelseslov § 6 og § 8 er overholdt.

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 933 af 24. september 2009 om naturbeskyttelse

Foto 5.1.3 Strandagergaard og strandbeskyttelseslinien og placering af rundhøjen

Det er desuden Lolland Kommunes vurdering, at placeringen af staldanlæggene, undtaget beskyttelseszone om fortidsminder, ikke er i konflikt med diverse bygge- og beskyttelseszoner – f.eks. strand-, skov-, og åbeskyttelseslinier. Der er ca. 60 m mellem en rundhøj øst for staldene og den nærmeste stald, hvor kravet er 100 m. Da der er tale om et eksisterende anlæg, er det dog i denne sag uden betydning.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Bygge- og beskyttelseslinjer, afstandskrav, fredninger m.v."

5.2 PLACERING I LANDSKABET

Strandagergaard ligger nord for landsbyen Keldernæs, øst for landsbyen Saltvig og vest for landsbyen Blans (se kort 5.1.1). Området er domineret af landbrugsarealer, spredte beplantninger, mindre landsbyer samt spredt bebyggelse.

Ejendommen ligger i landzone i område, der ikke er udlagt til bolig-, erhverv-, butik-, sommerhus- eller rekreativt område.

Ejendommen ligger desuden udenfor "nationalt geologisk interesse" område, samt inde i område med betegnelsen "større uforstyrret landskab". Desuden er skovrejsning ønsket i området.

Generelt er området fladt, og ejendommen Strandagergaard ligger i kote 4-5 DNN.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Placering i landskabet".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Da der er tale om en revurdering, har Lolland Kommune ingen bemærkninger.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Placering i landskabet".

5.3 PÅVIRKNING FRA ANDRE HUSDYRBRUG

Strandagergaard ligger i oplandet "Smålandsfarvandet Syd". Husdyrgødningen fra ejendommen udsprede i oplandene "Smålandsfarvandet syd" og "Nakskov Fjord". Begge har jf Miljøstyrels opgørelse faldende husdyrtryk i perioden 2007-12.

Indenfor 4 km fra Strandagergaard i samme opland ligger der 3 øvrige husdyrbrug over 75 dyreenheder. Ét svinebrug godkendt efter husdyrgodkendelseslovens § 11 (smågrise og slagtesvin), én sobesætning under 270 dyreenheder (ikke godkendt – etableret før 2007) og ét brug med opdræt af hønniker på ca. 45 dyreenheder (ikke godkendt - etableret før 2007).

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Påvirkning fra andre husdyrbrug".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Da der er tale om en revurdering, har Lolland Kommune ingen bemærkninger.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Påvirkning fra andre husdyrbrug".

5.4 BEPLANTNING

Der er plantet levende hegn hele vejen rundt om Strandagergaard. Desuden er der på landbrugsarealerne rundt om ejendommen etableret frugtplantage (kirsebær). Ejendommen ligger desuden relativt isoleret for enden af Keldernæs Strandvej.

Foto5.4.1 – Luftfoto 2012, hvor beplantningen ved Strandagergaard ses.

Kirsebærplantage

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Beplantning".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Ved denne revurdering, har Lolland Kommune ingen bemærkninger.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Beplantning".

6 HUSDYRHOLD, STALDANLÆG OG DRIFT

I dette kapitel beskrives husdyrholdets sammensætning, staldindretning, fodring, vand- og energiforbrug, samt håndtering af spildevand, regnvand, affald, pesticider, driftsforstyrrelser og uheld.

6.1 HUSDYRHOLD OG STALDINDRETNING

Produktionen på ejendommen er "alt ud – alt ind". Det betyder i denne sammenhæng, at 31 dage gamle kyllinger indsættes i tomme og rene stald på en måtte af rent snittet halm. Når kalkunerne har nået slagtevægten efter henholdsvis 81 dage for høner (112 dage gamle) og 116 dage for haner (147 dage gamle), fjernes alle dyrene fra den pågældende stald og sendes på slagteri. Der indsættes dyr i alle staldene ca. 2,7 gange årligt. Der indsættes og fjerens dyr i alle hallerne på samme dag.

Kort 6.1.1 Oversigt over anlægget

Bygning	Anlæg
K1-K8	Kalkunhaller
G1	Gasbeholder (20 m ³)
G2	2 gasbeholdere á hver (2,4 m ³)
M	Lade med opbevaring af op til 300 halmbigballer og maskiner
S	Nedlagt slagteri
D	Opbevaring af container med døde dyr
P	Privatbolig

Tabel 6.1.2 Ejendommens anlæg i relation til Kort 4.1.1.

Kalkun hanerne går i de 7 store kalkun haller (K2-K8), jf. tabel 6.1.2 på i alt 34.020 stipladser, mens kalkun hønerne går i den lille kalkun hal (K1) på 3.400 stipladser.

Kalkunhaller med fodersiloer (de 3 nordligste haller)

Staldene tømmeres for dybstrøelse og rengøres efter hvert hold kalkuner ved iblødsætning (vand og Polyclean⁶) og efterfølgende højtryksrensning med koldt vand og rengøringsmiddel (Aldekol Des FF⁷), hvorefter stalden kalkes med læsket kalk (Ca(OH)₂).

Under opværksten tildeles kalkunerne flere gange snittet halm for at holde dybstrøelse måtten ren og tør.

Drikkevandssystemet rengøres med produktet "Oxykol"⁸, mellem hvert hold kalkuner. Efter behov desinficeres drikkevandssystemet løbende med samme produkt, da kalkunerne er meget følsomme overfor evt. kim i drikkevandet. Drikkevandet leveres af Stokkemærke Vandværk via distributionsselskabet Keldernæs Vandværk. Lolland Kommune fører tilsyn med vandkvaliteten, og der er ingen anmærkninger angående kvaliteten af vandet fra vandværket.

⁶ Produktblad i bilag 3

⁷ Produktblad i bilag 4

⁸ Produktblad i bilag 5

Gasbeholderne (G1 og G2) er til gasbrændere i kalkunhallerne til opvarmning af hallerne, når kalkunerne er små og/eller det er koldt udenfor.

Den store gasbeholder (G1) forsyner gasbrændere i den lille kalkunhal og i de 4 sydligste store kalkunhaller (den ældste del af virksomheden), mens de 2 små gasbeholdere (G) forsyner de resterende 3 kalkunhaller (de nyeste kalkunhaller).

Der er 8 gasbrændere i hver af de store kalkunhaller. Temperaturen i hallerne holdes på ca. 19 °C ved brug af 2 eller flere gasbrændere i hver hal.

Laden (M) er til halm til dybstrøelse i kalkun hallerne, til maskiner til intern transport samt til rengøringsmidlerne, kalk og dieselolie. Det nedlagte slagteri bruges som lagerplads, mens privatboligen bebos af driftslederen på ejendommen.

Fodersilo høner

Halmsnitter

Temperaturerne i staldene kan reguleres på følgende måder:

- Delvist åbne sider dækket med net i langsiderne af kalkun hallerne. Åbningerne kan lukkes til med låger - se foto i afsnit 6.2.
- Opvarmning med gasbrændere.
- Tagventilatorer, der tilsluttes trinvis (når siderne er åbne virker tagventilatorerne som passiv udluftning)
- Gavlventilatorer, hvor der er 2 stk. i hver gavl af de 7 store kalkun haller til hannerne (4 ventilatorer til hver hal), og 1 i hver gavl i den lille kalkun hal til hønerne (2 ventilatorer i alt) se foto i afsnit 6.2.

Beregning af dyreenheder:

Forudsætningen for beregningen er bilag 1 i "husdyrgødningsbekendtgørelsen"⁹.

⁹ Bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning m.v.

Jf. bilaget går henholdsvis 170 stk. kalkun haner (0 – 147 dage) og 310 stk. kalkun høner (0 – 112 dage) til én dyreenhed.

Kalkunerne leveres som 31 dage gamle. Til beregning af kalkunerne i alderen 0 – 30 dage anvendes beregning for "slagtekyllinger 30 dage", da ansøger oplyser, at størrelse (vækst) af kalkunkyllinger og slagtekyllinger er ens fra klækning (daggamle) til de er 30 dage gamle, hvor vægten for både slagtekyllinger og kalkunkyllinger er ca. 1,5 kg.

	Kalkun haner (147 dage)	Kalkun høner (112 dage)
Antal produceret årligt	93.100 stk.	9.720
Stipladser	34.020	3.400
Antal til 1 dyreenhed (DE) fra daggamle kyllinger	170 stk. / DE	310 stk. / DE
Produktion årligt i DE fra klækning til slagtning	547,6 DE	31,4 DE
Antal til 1 DE fra 0 – 30 dage	4.200 stk.	4.200 stk.
DE i perioden 0 – 30 dage	22,2 DE	2,3 DE
Reelt antal DE fra 31 dage til slagtning	525,4 DE	29,1
Total antal	102.820 kalkuner; 554,5 DE på i alt 37.400 stipladser	

Tabel 6.1.3 Beregning af produktionen i dyreenheder

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

- Kalkunproduktionen skal foregå i overensstemmelse med de oplysninger, der har ligget til grund for godkendelsen (Miljøteknisk beskrivelse).

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Ved denne revurdering er det Lolland Kommunes vurdering, at vilkåret skal præciseres. Desuden er den maksimale produktion fastlagt ud fra kontinuitetsprincippet. Det "gamle" vilkår slettes og nedenstående vilkår sættes i stedet.

BAT i relation til staldanlæg og mangament fremgår af henholdsvis afsnit 10.1 og 10.7.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Husdyrhold og staldindretning" fremgår af kapitel 11.

Vilkår efter denne revurdering

- Der må på intet tidspunkt være mere end 37.400 stk. kalkuner uafhængig af alder på ejendommen.
- Der må årligt produceres maksimalt 554,5 dyreenheder kalkuner på ejendommen beregnet for omregningsfaktor gældende på tidspunktet for den revurderingsafgørelse (bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning m.v.).

- Indenfor antal dyreenheder kan der ske regulering i forholdet mellem haner og høner jf. det ansøgte antal af hver gruppe, samt i forholdet til indsættelses alder/vægt og afgangs alder/vægt.
- Produktionen af kalkuner skal være fordelt så jævnt hen over året, som det er muligt.
- Ved større udsving i produktionen f.eks. ved sygdomsudbrud, skal Lolland Kommune orienteres.

6.2 VENTILATION

Alle kalkun hallerne har på langsiderne åbne sider dækket med net, således at der er naturlig ventilation i hallerne. I perioder når inde-temperaturen ønskes højere end ude-temperaturen og når hallerne evt. varmes op, lukkes disse åbne sider mere eller mindre automatisk til.

Åbne sider med låger

I kip på kalkunhallerne er der 4-8 tagventilatorer, der efter behov "slås til og fra". Når siderne i kalkunhallerne er åbnet over et vist niveau virker tagventilatorerne i praksis som passive ventilationens skakter.

I særlig varme perioder, kan der være behov for at sænke inde-temperaturen i hallerne yderlig i forhold til ude-temperaturen. Det kan gøres med "gavlventilatorerne", der sidder i gavlene af

kalkun hallerne. Der er 2 ventilatorer i hver gavl af hallerne til kalkun hannerne og 1 ventilator i hver gavl i hallen til kalkun hønerne. Ventilatorerne kan hastighedsreguleres (frekvensstyret).

I praksis kører gavlventilatorerne kun, når der er store kalkuner i staldene op til slagtning, der er mere end 30 °C udenfor og samtidig med, at der er vindstille. Det er derfor yders sjældent, at gavlventilatorerne bruges.

Gavlventilatorer

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Ventilation".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Ud fra principperne om BAT angående energiforbrug, er det Lolland Kommunes vurdering, at der skal stilles vilkår om energioptemering angående brugen af gavlventilatorerne.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Ventilation" fremgår af kapitel 11.

Vilkår efter denne revurdering

- Ventilatorerne skal holdes rene og kontrolleres og evt. serviceres, så de kører så optimalt med så lille energi forbrug, som det er muligt.

6.3 ENERGI- OG VANDFORBRUG

Der anvendes el til belysning af især kalkun hallerne, tag- og gavlventilatorerne, foderfordeling og højtryksrensning ved rengøring af staldene. Gas bruges til opvarmning af kalkun hallerne, når kalkunerne er små og/eller, når det er koldt udenfor. Desuden bruges der en mindre mængde dieselolie til intern transport af f.eks. halm til strøelse.

Belysning af kalkun hallerne reguleres af "kalkunloven"¹⁰.

¹⁰ Lov nr. 91 af 9. februar 2011 om hold af kalkuner.

Der foreligger ved den revurdering ingen oplysninger om el – eller gasforbrug.

Vand anvendes til drikkevand og til rengøring af staldene. Vandet leveres fra det private alment distributionsselskab Keldernæs Vandværk. Vandet produceres på Stokkemarke Vandværk.

Der foreligger ved denne revurdering ikke oplysninger om det årlige vandforbrug.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Energi- og vandforbrug".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune finder det ikke relevant at vurdere energi- og vandforbrug på ejendommen i de seneste år, da kalkunproduktionen har været meget svingende. Det er desuden Lolland Kommunes vurdering, at det økonomiske incitament til at holde el-, gas- og vandforbruget så lavt, som det er muligt, er tilstrækkeligt til at begrænse forbruget.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Energi- og vandforbrug".

AMP Danmarks konsulent har redegjort for forbrug af el, gas og vand i relation til BAT, hvilket fremgår af afsnit 10.3 og 10.4.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Energi- og vandforbrug" fremgår af kapitel 11.

6.4 SPILDEVAND

Det eneste spildevand på ejendommen er - undtaget sanitært spildevand - vand fra afvaskning af staldene. Drikkevandsspild bliver opsuget af dybstrøelse måtten.

Spildevandet opsamles i spildevandstanke – der er én til hver af kalkun hallerne. Tankene er på 4 m³. Der anvendes ca. 12-15 m³ rengøringsvand pr. kalkunhal årligt. Det betyder, at der årligt anvendes 300-400 m³ vand til rengøring af kalkunhallerne.

Vandet fra tankene køres ud og udspreddes i kirsebærplantagerne rundt om ejendommen, hvilket jf. lovgivningen kan gøres hele året.

Tag- og overfladevand ledes til dræn, der løber ud i Smålandsfarvandet lige nord for anlægget.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

- Der må kun ledes sanitært spildevand til eksisterende trixtank på ejendommen.
- Spildevand, der opstår i forbindelse med rengøring af stalde, foderrekvisitter, støvler m.v. skal ledes til staldanlæggenes spildevandstanke. Spildevandet skal udledes på ejendommens dyrkede arealer efter gældende retningslinier.

- Spildevandet fra tankene i forbindelse med staldanlæggene skal udbringes på ejendommens egne arealer efter gældende retningslinier.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Ved denne revurdering, har Lolland Kommune ingen bemærkninger.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Spildevand". Det sidste vilkår bortfalder, da vilkårets ordlyd dækkes af det foregående vilkår.

Vilkår efter denne revurdering

- Der må kun ledes sanitært spildevand til eksisterende trixtank på ejendommen.
- Spildevand, der opstår i forbindelse med rengøring af stalde, foderrekvisitter, støvler m.v. skal ledes til staldanlæggenes spildevandstanke. Spildevandet skal udledes på ejendommens dyrkede arealer efter gældende retningslinier.

6.5 FODRING

I forbindelse med denne revurdering skriver ansøger, at fodring af kalkunerne konstant optimeres.

Jf. driftlederen på virksomheden bruges der på nuværende tidspunkt 2,82 kg foder pr. 1 kg tilvækst hos kalkunhannerne. Der anvendes p.t. i gennemsnit 150 g foder pr. dag pr. kalkunhane.

Jf. afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet¹¹ er BAT angående fodring opfyldt, hvis normtallene for foder overholdes.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Fodring".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Det er Lolland Kommunes vurdering, at fodring på ejendommen skal ske efter normtallene, da det efter klagenævnets afgørelse på nuværende tidspunkt er BAT.

Nærmere om BAT foder i afsnit 10.2.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Fodring" fremgår af kapitel 11.

Vilkår efter denne revurdering

- Kalkunerne må maksimalt tildeles foder svarende til nedenstående tabel:

---

¹¹ NMKN-134-00001

	foder pr. produceret dyr (kg)	Protein i foder pct.	fosfor i foder pct.	Tilvækst pr. dyr (kg)
Kalkunhaner	50,7	17,6	0,71	19,1
Kalkunhøner	24,3	19,6	0,79	9,7

- Protein- og fosfortildeling kan afviges fra ovenstående tabel i forskellige vækstfaser, så længe den gennemsnitlige tildeling over kalkunernes tilvækst ikke overstiger tabelværdierne.

6.6 AFFALD

Mængden af affald på ejendommen er lille. Der er ingen markdrift, foder leveres direkte til fodersiloerne, og der anvendes kun meget begrænsede mængder medicin i produktionen af kalkuner.

Det er på tilsyn oplyst, at småt brandbart affald afhentes af godkendt transportør, og der er på tilsyn set kvitteringer for det. Olieaffald fra husdyrbrugets maskiner afhentes af I/S REFA. Evt. medicinrester returneres til dyrlæge.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

- Alle former for affald, der forekommer på virksomheden, skal håndteres og bortskaffes i henhold til de for enhver tid for Maribo Kommune gældende regler og regulativer.
- Alle former for miljøfarligt affald (olie-, kemikalie- og medicinsk affald, herunder kanyler) skal bortskaffes til I/S REFA Center for olie- og kemikalieaffald, eller til en anden af Maribo Kommune på forhånd godkendt modtager.
- Alt miljøfarligt affald skal opbevares i tromler, beholdere eller anden tæt emballage på maksimalt 200 l. under tag på tæt bund. Flydende affald skal opbevares, således at et spild på minimum 200 l. vil kunne tilbageholdes og suges op.
- Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen.
- Ejendommen skal holdes ryddelig, og der må ikke forekomme udendørs oplag, som virker skæmmende for området.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune finder det tilstrækkeligt, at gældende lovgivning og Lolland Kommunes affaldsregulativer om opbevaring, håndtering og aflevering af affald overholdes. Ovenstående 4 første vilkår fra godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven reguleres af gældende lovgivning og Lolland Kommunes affaldsregulativ. Det sidste vilkår finder Lolland Kommune dog stadig nødvendig, selvom der aldrig er konstateret oplag på ejendommen, der altid fremstår meget ryddelig. De første 4 vilkår fra den "gamle" godkendelse angående affald bortfalder.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Affald" fremgår af kapitel 11.

Vilkår efter denne revurdering

- Ejendommen skal holdes ryddelig, og der må ikke forekomme udendørs oplag, som virker skæmmende for området.

6.7 DØDE DYR

Døde dyr opbevares i/ved det nedlagte slagteri - se kort 6.1.1 og tabel 6.1.2 - i lukkede beholdere eller aflukket rum og afhentes 2 gange ugentligt af godkendt transportør og modtager.

Pga. risikoen for "kannibalisme" aflives syge dyr oftest straks. Det er ved tilsyn tidligere oplyst, at dødeligheden blandt kalkunhannerne er ca. 10 % fra klækning til slagtealder (147 dage), mens den er ca. 5 % blandt kalkunhønerne fra klækning til slagtealder (112 dage). Da kalkunerne nu modtages, når de er ca. 31 dage gamle, er dødeligheden mindre end de henholdsvis 10 % og 5 %.

Pga. af risiko for salmonella m.v., som kalkunerne er meget følsomme for, er man på ejendommen meget opmærksom på hygiejnen omkring håndteringen og opbevaringen af døde dyr.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

- Animalsk affald, herunder selvdøde dyr, skal opbevares i lukket container og bortskaffes til autoriseret destruktionsanstalt. Opbevaringen må ikke give anledning til uhygiejniske forhold. Det animalske affald skal hurtigst mulig afhentes af godkendt transportør.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune finder, at det er væsentligt, at de døde kalkuner opbevares i lukkede containere.

Det gamle vilkår fastholdes derfor, og der stilles ingen nye vilkår.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Døde dyr" fremgår af kapitel 11.

6.8 RÅVARER OG HJÆLPESTOFFER

Gas opbevares i én godkendt i én 20 m³ beholder, der står syd for den "lille kalkun hal (K1)" og i 2 stk. godkendte 2,4 m³ beholdere mellem kalkunhallerne 6 og 7 (K6 og K7) - se kort 6.1.1 og tabel 6.1.2.

Dieselolie opbevares i godkendt olietank på 1.200 l fra 2009.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Råvarer og hjælpestoffer".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune finder den gældende lovgivning tilstrækkelig.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Råvarer og hjælpepestoffer".

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Råvarer og hjælpepestoffer" fremgår af kapitel 11.

6.9 KEMIKAlier, PESTICIDER OG SPRØJTEUDSTYR

Der opbevares ikke pesticider eller handelsgødning på ejendommen. Der er ingen markdrift fra ejendommen.

Der er normalt ikke opbevaring af medicin til kalkunerne på ejendommen.

Produkterne til rengøring og desinfektion af kalkunhallerne og drikkevandinstallationerne opbevares i laden efter produktbladens anvisninger (bilag 3 - 5).

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Kemikalier, pesticider og sprøjteudstyr".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Angående opbevaring af desinficerende midler til rengøring af kalkun hallerne og drikkevands-systemet finder Lolland Kommune gældende lovgivning for tilstrækkelig. Reglerne for opbevaring af de enkelte produkter fremgår af produktbladene (bilag 3 - 6).

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Kemikalier, pesticider og sprøjteudstyr".

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Kemikalier, pesticider og sprøjteudstyr" fremgår af kapitel 11.

6.10 DRIFTSFORSTYRRELSER ELLER UHELD

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

- Uheld eller drift-forstyrrelser, der kan have betydning i forhold til vilkår i denne godkendelse, eller anden miljømæssig betydning, skal meddeles Maribo Kommune straks.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune finder, at ovenstående vilkår fra den "gamle" miljøgodkendelser stadig er relevant. Vilkåret fastholdes derfor, dog med den ændring, at Maribo Kommune ændres til Lolland Kommune

I relation til BAT og management er det Lolland Kommunes vurdering, at der senest 3 måneder efter denne revurdering er endelig - dato for meddelelse af påbud om nye og ændrede vilkår eller datoen for Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse, hvis Lolland Kommunes afgørelse påklages – skal der foreligge en beredskabsplan på Strandagergaard.

BAT i relation af management fremgår af afsnit 10.7.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Driftsforstyrrelser eller uheld" fremgår af kapitel 11.

Vilkår efter denne revurdering

- Uheld eller drift-forstyrrelser, der kan have betydning i forhold til vilkår i denne godkendelse, eller anden miljømæssig betydning, skal meddeles Lolland Kommune straks.
- Der skal udarbejdes en beredskabsplan, som skal fremsendes til Lolland Kommune til godkendelse senest 3 måneder efter endelig afgørelse om nye eller ændrede vilkår ved denne revurdering er truffet. Kan Lolland Kommune ikke godkende den fremsendte beredskabsplan, skal der fremsendes en ny plan.
- Der skal til stadighed forefindes et let tilgængeligt eksemplar af beredskabsplanen på bedriften.
- Beredskabsplanen skal årligt af den ansvarlige for driften vurderes og evt. opdateres. Seneste vurdering og evt. opdatering skal fremgå af planen.
- Samtlige ansatte på bedriften skal være bekendt med beredskabsplanen, samt vide, hvor den er tilgængelig.

7 PRODUKTION AF HUSDYRGØDNING OG HÅNDTERING

I dette kapitel beskrives og vurderes den husdyrgødning, der produceres på ejendommen og evt. afsættes og modtages til anden side, og om muligheden for modtagelse af større mængder husdyrgødning. Husdyrgødningens opbevaring, håndtering og evt. tekniske forarbejdning indgår også heri.

7.1 GØDNINGSTYPER

Husdyrgødning på ejendommen er dybstrøelse baseret på snittet halm. Dybstrøelsen køres ud af den enkelte hal, når dyrene er leveret til slagteriet, hvilket sker ca. 2,7 gange årligt. Alt gødningen køres ud inden den pågældende hal rengøres og desinficeres. Dybstrøelsen køres straks fra ejendommen til direkte udspreddning eller opbevaring på andre ejendomme (se nedenfor). Der er derfor ikke opbevaring af husdyrgødning på ejendommen udenfor staldene.

Da de ikke er markdrift fra ejendommen, er der heller ikke opbevaring af halmaske, spildevandsslam eller andre restprodukter på ejendommen.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "gødningstyper".

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune har ingen bemærkninger til "gødningstype". Da der er tale om en revurdering af en bedrift uden udspreddningsarealer, har Lolland Kommune ingen bemærkninger til brug af spildevandsslam eller halmaske. Opbevares produkterne alligevel på ejendommen, finder Lolland Kommune gældende regler for tilstrækkelige.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Gødningstyper".

7.2 DYBSTRØELSESGØDNING

I forbindelse med denne revurdering har virksomheden oplyst, at den årlige mængde dybstrøelsesgødning er ca. 3.600 ton. Indholdet af kvælstof er oplyst til at være 54,5 ton og af fosfor 21,9 ton.

I de senest mindst 20 år er gødning fra Strandagergård afsat til John Rasmussen i Stokkemarke og Henrik Rasmussen i Nørreballe. De råder over henholdsvis 258 ha og 403 ha landbrugsjord – i alt 661 ha, hvor dybstrøelsesgødningen anvendes. Det bliver et gennemsnit på 0,85 DE pr. ha fra de 554,5 DE kalkuner.

I forbindelse med § 12 ansøgning om miljøgodkendelse af kalkunproduktionen på Strandagergaard, søgte John Rasmussen og Henrik Rasmussen om § 16 godkendelser til fortsat at modtage og anvende kalkungødningen fra Strandagergaard.

Natur- og Miljøklagenævnet har flere gange afgjort (f.eks. afgørelse nr. NMK-134-00001), at der ikke kræves § 16 godkendelser i forbindelse med revurdering af miljøgodkendelser efter Miljøbeskyttelsesloven af ejendomme, som afsætter husdyrgødning. John Rasmussen og Hen-

rik Rasmussen ønskede derfor ikke at fasthold deres ansøgninger om § 16 godkendelse, da Lolland Kommune gav afslag på § 12 miljøgodkendelse af kalkunproduktionen på Strandagergaard. Det forventes, at John Rasmussen og Henrik Rasmussen fortsat vil aftage husdyrgødningen fra Strandagergaard. Strandagergaard kan dog jf. gældende regler vælge at afsætte gødningen til anden side uden myndighedsbehandling.

John – og Henrik Rasmussen står for tømningen af staldene og transporten af dybstrøelse gødningen til udspretningsarealerne. Se kort 7.2.1 for placering af John – og Henrik Rasmussens udspretningsarealer og transportvejene til disse (fra § 16 ansøgningerne i 2011).

Kort 7.2.1: Kort fremsendt af APM Danmark A/S over aftale arealer (John – og Henrik Rasmussen) samt over transportveje.

Relevante vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

- Der skal på Maribo Kommune til enhver tid foreligge en erklæring om, hvem der aftager gødning med opgørelse af forventede mængder. Tilsvarende erklæring skal fremsendes til modtageres kommune.
- Der skal for hvert år på Strandagergård foreligge dokumentation for, hvor meget gødning, der er anvendt på eget dyrket areal, hvor meget gødning, der er anvendt andre steder i kommunen, samt hvor meget gødning, der er kørt ud af kommunen i henhold til den på tidspunktet gældende lovgivning om opbevaring, udbringning og udnyttelse af husdyrgødningen.

- Anvendelsen af gødningen skal overholde den til enhver tid gældende lovgivning på området.
- Gødningen må ikke køres fra Strandagergård eller udbringes i Maribo Kommune på lørdage samt søn- og helligdage.
- Ved kørsel med gødningen på offentlig vej, skal evt. spild straks samles op.
- Husdyrgødningen og spildevandet må ikke udbringes på en sådan måde og på sådanne arealer, at der er fare for at gødningen strømmer til søer eller vandløb, herunder dræn, ved f.eks. tøjbrud eller regnskyl.
- Anvendelsen af husdyrgødning skal foregå i henhold til den til enhver tid gældende lovgivning på området og i øvrigt godt landmandskab.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Da Strandagergaard ikke råder over landbrugsarealer, hvor dybstrøelsesgødningen kan anvendes (se afsnit 8), har Lolland Kommune ingen bemærkninger til anvendelse af gødningen

Lolland Kommune finder dog, at ovenstående vilkår fra den "gamle" miljøgodkendelser stadig er relevante.

Der er dog ikke behov for det tredje og de to sidste vilkår, da forholdene reguleres af gældende lovgivning.

Det første vilkår gøres mere forståeligt ved at "modtagers kommune" ændres til "evt. modtagers kommune". Da miljøgodkendelsen blev givet i 2001, oplyste ansøger, at dybstrøelsesgødning, ville blive anvendt på arealer i nabokommuner. Det viste sig efterfølgende, at gødningen fortsat blev anvendt på arealer i daværende Maribo Kommune – nu Lolland Kommune.

I det første og fjerde vilkår ændres "Maribo Kommune" til "Lolland Kommune".

BAT i forhold til husdyrgødning fremgår af afsnit 10.5 og 10.6.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Dybstrøelsesgødning" fremgår af kapitel 11.

Vilkår efter denne revurdering

- Der skal på Lolland Kommune til enhver tid foreligge en erklæring om, hvem der aftager gødning med opgørelse af forventede mængder. Tilsvarende erklæring skal fremsendes til evt. modtageres kommune.
- Der skal for hvert år på Strandagergård foreligge dokumentation for, hvor meget gødning, der er anvendt på eget dyrket areal, hvor meget gødning, der er anvendt andre steder i kommunen, samt hvor meget gødning, der er kørt ud af kommunen i henhold til den på tidspunktet gældende lovgivning om opbevaring, udbringning og udnyttelse af husdyrgødningen.
- Gødningen må ikke køres fra Strandagergård eller udbringes i Lolland Kommune på lørdage samt søn- og helligdage.
- Ved kørsel med gødningen på offentlig vej, skal evt. spild straks samles op.

8 FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

I dette kapitel beskrives ammoniakfordampningens betydning for naturområder, samt mulige gener som følge af lugt, transport, støj, fluer, støv og lys.

8.1 AMMONIAK OG NATUR

Der er forbindelse med kalkunproduktionen på ejendommen ikke gennemført en habitatvurdering.

Da Storstrøms Amt i 1980 godkendte slagteri og kalkunproduktion på ejendommen var der ingen lovkrav om - eller praksis for, at der skulle gennemføres en habitatvurdering.

Da Maribo Kommune i 2001 gav en "ny" miljøgodkendelse oplyste Storstrøms Amt, at der i forbindelse med godkendelsen ikke skulle gennemføres en VVM-screening (herunder habitatvurdering), da der var tale om en eksisterende produktion.

Jf. Habitatbekendtgørelsen¹² § 8 fremgår det, at revurdering af miljøgodkendelser ikke er omfattet af krav om habitatvurdering. Der er derfor heller ikke i forbindelse med denne revurdering gennemført en habitatvurdering.

I forbindelse med denne revurdering har APM Danmark via www.husdyrgodkendelse.dk beregnet den totale "ammoniakemission" fra staldanlæggene, samt "ammoniakdeposition" på den nærmeste særlig sårbare natur beliggende i Natura 2000 område øst for ejendommen.

Strandagergaard ligger umiddelbart vest og nord for Natura 2000 område nr. 173 (Smålandsfarvandet), der er identisk med Habitatområde H152.

Indenfor dette Natura 2000 område er der kortlagt særlig sårbar "habitat natur". Kortlægningen er data fra 2005-06, men kortlægningen igen i 2011 af lysåbne naturtyper er ikke væsentlig ændret fra kortlægningen i 2005-06.

Naturtype	Afstand til anlæg (meter)	Atmosfærisk N begrænses i henhold til Natura 2000-planen efter gældende lovgivning	Tålegrænse (kg N/ha/år)
Kransnålalgesø	530	ja	5-10
Bøg på muld	730	ja	10-20
Bøg på muld	1160	ja	10-20
Rigkær	900	ja	15-25
Elle- aske-sump	1150	ja	10-20
Ege-blandskov	2700	ja	10-20
Ege-blandskov	2900	ja	10-20

Tabel 8.1.1: kortlagt habitatnatur i Natura 2000 område nr. 173

Denne særlige sårbare natur betegnes i forbindelse med husdyrgodkendelser som "kategori 1

¹² Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

natur" og er omfattet af Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit a, nr. 2 og defineres således:

Kategori 1-natur. § 7, stk. 1, nr. 1 (i Husdyrgodkendelsesloven) omfatter nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder.

Internationale naturbeskyttelsesområder er fællesbetegnelse for de habitatområder og fuglebeskyttelsesområder (kaldet Natura 2000-områder), som er udpeget til opfyldelse af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver, samt Ramsarområder. De danske Ramsarområder ligger alle inden for de udpegede fuglebeskyttelsesområder og beskyttes som disse.

De Natura 2000-naturtyper, som omfattes af § 7, stk. 1, nr. 1, er afgrænset til de ammoniakfølsomme Natura 2000-naturtyper, som indgår i udpegningsgrundlaget for området og er kortlagte af Naturstyrelsen i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Størrelsen af naturområdet er uden betydning.

Tekst fra Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3, afsnit a, nr. 2.

Af tabel 3 i samme afsnit i bekendtgørelsen fremgår det, at det "fastsatte beskyttelsesniveau" for "kategori 1 natur" (§ 7, stk. 1, nr. 1 natur) er en maksimal "totaldeposition" på 0,7 kg N/ha/år, når der ikke er andre husdyrbrug i nærheden af det aktuelle husdyrbrug (her Strandagergaard). Begrebet "i nærheden" defineres nærmere i bekendtgørelsen. Er der andre husdyrbrug i nærheden er totaldepositionen 0,2 kg N/ha/år eller 0,4 kg N/ha/år afhængig af de pågældende husdyrbrugs størrelse og afstand til det aktuelle husdyrbrug (kumulationsmodel).

Kort 8.1.2: Kortlagt habitatnatur i Natura2000-området nærmest anlægget på Strandagergaard.

Der er ikke andre husdyrbrug i nærheden af Strandagergaard, som har betydning i sammenhæng med kumulationsmodellen. Derfor er totaldepositionen fra Strandagergaard på kategori 1 naturen øst for anlægget 0,7 kg N/ha/år.

Totalemissionen fra Strandagergaard har APM Danmark beregnet til 21.869,82 kg N / år.

Totaldepositionen fra Strandagergaard til "kransnålalgesøen" 530 m fra ejendommen har APM Danmark beregnet til 1,9 kg N/ha/år.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven

Der er ingen vilkår om "ammoniak og natur" i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Følgende fremgår af Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit a, nr. 2 (tilføjet april 2011):

Ved en regelmæssig revurdering, hvor husdyrbruget ikke har foretaget godkendelsespligtige ændringer eller udvidelser, skal husdyrbruget leve op til et krav, der er baseret på bedste tilgængelige teknik (BAT-kravet) for den pågældende type husdyrbrug på tidspunktet for revurderingen, også selvom dette krav er forskellig fra totaldepositionskravet for den pågældende naturtype (kategori 1-, henholdsvis kategori 2-natur). Som for godkendelser vil BAT-kravet kunne indebære, at krav til totaldeposition kan være skærpet set i forhold til totaldepositionskravet fastlagt i bekendtgørelse. Dette er i harmoni med den almindelige praksis ved revurderinger, hvor bl.a. vilkår om BAT inddrages i respekt for de almindelige forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet. *Uanset niveauet for BAT vil totaldepositionskravet skulle være opfyldt efter en frist, som fastlægges konkret ved revurderingen i den enkelte sag.*

I Natur- og Miljøklagenævns afgørelse nr. NMK-134-00001, der vedrører kalkunproduktion under de samme forhold, som på Strandagergaard, skriver klagenævnet, at på nuværende tidspunkt (afgørelse fra februar 2012) er stalde til kalkuner med dybstrøelse og naturlig ventilation at betragte som BAT. Klagenævnet finder samtidig, at ammoniakemissionen er betydelig. Derfor skal virksomheden 1 år inden den næste revurdering skal finde sted *"indsende en redegørelse til kommunen for, hvilke tekniske og økonomiske muligheder, der er for at reducere ammoniakemissionen fra kalkunhallerne. Redegørelsen skal som minimum beskrive mulighederne for at anvende gulvarme og luftrensning"*. Afgørelsen, som klagenævnet behandler, er truffet af en kommune før april 2011 – altså før tilføjelsen i bekendtgørelsens bilag 3, afsnit a, nr. 2.

I forbindelse med denne revurdering har virksomheden henvist til en række Natur- og Miljøklagenævnsafgørelser, hvor det bl.a. fremgår, at husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens afskæringskriterier i bilag 3 ikke er gældende i revurderingssager. Afgørelserne er alle truffet i de pågældende kommuner før april 2011, hvor tilføjelsen i bekendtgørelsens bilag 3, afsnit a, nr. 2.

Lolland Kommune vægter, at Natur- og Miljøklagenævnet har afgjort, at godkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 ikke er gældende if. revurderinger af husdyrbrugs miljøgodkendelser. Lolland Kommune stiller derfor på nuværende tidspunkt ikke vilkår om, at totaldepositionskravet skal være opfyldt indenfor en given frist. Spørgsmålet tages op igen ved en kommende revurdering.

Klagenævnets vurdering, at ammoniakemission fra kalkuner på dybstrøelse i naturligt ventilerede stalde, er så betydelig, at virksomheden inden næste revurdering skal redegøre for mulighederne for reduktion af emissionen, medfører i denne revurdering nedenstående vilkår.

BAT beskrives nærmere i kapitel 10.

Vilkår efter revurderingen

- Inden ét år før næste revurdering skal finde sted, skal Lolland Kommune fra virksomheden have modtaget en redegørelse for, hvilke tekniske og økonomiske muligheder, der er for at reducere ammoniakemissionen fra kalkunhallerne. Redegørelsen skal som minimum beskrive mulighederne for at anvende gulvarme og luftrensning.

8.2 LUGT

I forbindelse med denne revurdering er der af APM Danmark via www.husdyrgodkendelse.dk beregnet en "lugtgeneafstand" for enkelt bolig, samlet bebyggelse og byzone.

Område	Andre ejendom, med > 75 DE	Samlet ukorrigeret	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnit	Genekriterie overholdt
Eksisterende eller fremtidig byzone	0	1957 m	0,00	>2.300 m	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelse indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet bebyggelse	0	1548 m	1393 m	697 m	Genekriterie overholdt. Vægtet gennemsnitsafstand længere end 50 % af korrigeret geneafstand.
Enkelt bolig	0	902 m	722 m	494 m	Genekriterie overholdt. Vægtet gennemsnitsafstand længere end 50 % af korrigeret geneafstand.

Fig. 8.2.1: Lugtberegningsdata fra ansøgningen – "samlet resultat af lugtberegning". Beregningsmodel er i alle 3 beregninger "ny".

Lugtgeneafstanden er udtryk for den afstand, hvor man vil opleve "væsentlig gene", defineret som hhv. 15, 7 og 5 lugtenheder (LE) til de tre forskellige områdetyper. Der accepteres altså "mere lugt" ved f.eks. enkelt bolig i landzone, end der accepteres i f.eks. byzone.

Lugtens udbredelse i nærområde, afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr, geografisk placering og vindretninger. Disse faktorer indgår i lugtberegningen vist ovenfor.

Lugtgeneafstanden regnes fra centrum af et staldanlæg. Hvis en landbrugsbedrift består af flere produktionsenheder, vil centrum ikke være et fysisk punkt, som kan angives på et kort, men beregnes som en vægtet gennemsnitsafstand, hvor der tages højde for lugtudledningen fra de enkelte staldafsnit. Lugtgeneafstanden er beregnet ud fra fuld besætning. Alle stalde indgår i beregningen.

I visse tilfælde kan miljømyndigheden acceptere, at kun ned til 50 % af lugtgeneafstanden skal overholdes – f.eks. i forbindelse med udvidelser på ejendomme, hvor "lugt før udvidelsen" er mindre end "lugt efter udvidelsen". Derfor bemærkningen i fig. 8.2.1 om, at *"genekriteriet overholdt, da vægtet gennemsnitsafstand er længere end 50 % af korrigeret geneafstand"*.

Det er dog ikke et krav, at lugtgeneafstandene til enkelt bolig, samlet bebyggelse og byzone skal overholdes i forbindelse med en revurdering. Lugtgeneafstanden overholdes dog, hvis "50 % reglen" gøres gældende.

Lugtkilder fra Strandagergaard stammer i det daglige fra kalkun hallerne, hvor lugten kommer fra både selve dyrene og fra dybstrøelse måtterne.

Lugten fra kalkun hallerne vil være noget større i sommerhalvåret end i vinterhalvåret, da der vil være større behov for ventilation af hallerne om sommeren end om vinteren ved brug af de "åbne sider" og ved brug af "gavl ventilatorerne".

Ovenstående lugtberegning er en "gennemsnitsberegning" mht. temperatur og vindretning.

Når hallerne hver især 2 til 3 gange årligt tømmes for kalkuner og dybstrøelse, vil der kortvarigt være væsentlig mere lugt i omgivelserne. Den lugt, som opstår i den forbindelse, er ikke beregnet.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til lugt

- For at begrænse ventilationsluftens lugtindhold skal staldhygiejnen være god. Produktion og driftsforhold skal tilrettelægges, så dannelsen af lugtende stoffer begrænses mest muligt.
- Der skal ved kørsel og udbringning af husdyrgødning i størst muligt omfang tages hensyn til omkringliggende boligområder og vindretning, for at mindske lugt generne

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Det er Lolland Kommunes vurdering, at lugtgene afstandene til nærmeste enkelbolig i landzone, samlet bebyggelse og byzone samt sommerhusområder og områder, der er udlagt til bolig og erhverv, er overholdt, når "50 % reglen" tages i anvendelse (mindst 50 % af den beregnede lugtgeneafstand overholdes).

Lugt fra staldene kan dog alligevel være generende for de nærmeste naboer, og især i forbindelse med tømning af staldene for dybstrøelsesgødning.

Lolland Kommune finder derfor, at de eksisterende vilkår stadig er relevante, og de fastholdes derfor.

I afsnit 7.1 stille Lolland Kommune vilkår i relation til reduktion af ammoniakemissionen. Det er Lolland Kommunes vurdering, at en reduktion af ammoniakemissionen også vil betyde en reduktion i lugten fra ejendommen.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Lugt".

Lugt med hensyn til transport af dybstrøelse gødningen fra Strandagergaard til udspretningsarealerne fremgår af afsnit 8.4.

8.3 FLUER OG SKADEDYR

APM Danmark A/S er meget opmærksom på bekæmpelse af mus og rotter, da kalkunerne er meget følsomme for den smittespredning, som mus og rotter kan give anledning til.

Der er derfor på Strandagergaard ved autoriseret selskab rutinemæssig bekæmpelse af mus og rotter ved udlæggelse af gift og ved, at man i de daglige rutiner sikre, at ejendommen holdes ren og ryddelig. Man er på ejendommen meget påpasselig med, at der ikke ligger foderrester m.v., samt at ejendommen holdes meget ryddelig, så tilhold af mus og rotter hurtigt vil blive opdaget.

Der er normalt ikke problemer med fluer, da dybstrøelse måtterne holdes tørre af hensyn til kalkunerne. Det medfører, at fluerne normalt ikke kan yngler der.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Fluer og skadedyr"

- Der skal overalt på ejendommen foregå en effektiv rotte-, og fluebekæmpelse i overensstemmelse med retningslinier fra Statens Skadedyrslaboratorium.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

I forhold til skadedyr finder Lolland Kommune det væsentligt, at der ikke skabes gunstige forhold for skadedyr som fluer og rotter, hvilket sikres ved på ejendommen at holde så rent for husdyrgødning, foderspild og oplag, som det er muligt.

Opstår der problemer med skadedyr finder Lolland Kommune det væsentligt, at bekæmpelsen af disse fortsat sker efter Statens Skadedyrslaboratoriums retningslinjer. Disse retningslinjer opdateres én gang årligt.

Lolland Kommune finder derfor, at det eksisterende vilkår stadig er relevant, og det fastholdes derfor.

Der stilles ikke nye vilkår ved denne revurdering i relation til "Lugt".

8.4 TRANSPORT

I forbindelse om ansøgning om miljøgodkendelse fremsendte virksomheden opgørelse over forventede antal transporter til - og fra Strandagergaard. Ansøgningen var til en besætning af omkring samme størrelse, som den besætning, som nu revurderes. Opgørelsen betragtes derfor stadig som relevant.

Transport til og fra ejendommen sker ad Keldernæs Strandvej til Birketvej.

Lastbiltransport	Ansøgt [læs/år]
Foder	200
Gas	4
Halm	60
Afhentning af døde dyr	104
Levering af kyllinger	26
Afhentning af slagtekalkuner	110
Renovation	26
Husdyrgødningstransporter	
Dybstrøelse (12-15 ton vogn)	250
I alt	788

Tabel 8.4.1: Virksomhedens opgørelse over ca. antal transporter til – og fra Strandagergaard..

Jf. kort 7.2.3 er der transport af dybstrøelsesgødning både gennem Keldernæs, Saltvig, Østofte, Nørreballe og Stokkemarke.

APM Danmark har ikke i forbindelse med ansøgning om § 12 miljøgodkendelsen eller ved denne revurdering oplyst, hvornår transporterne hovedsagelig finder sted – f.eks. om kørsel af dybstrøelse gødningen kan finde sted på lørdage, søndage og helligdage. Transport af kalkuner og foder vil normalt finde sted på almindelige hverdage.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Transport"

Ud over vilkår om egenkontrol (afsnit 10) er der i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven ingen vilkår i relation til transport

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Det er Lolland Kommunes vurdering, at virksomhedens angivelse af antal transporter indenfor de forskellige kategorier er realistisk.

I afsnit 7.2 fastholder Lolland Kommune følgende vilkår "Gødningen må ikke køres fra Strandagergaard eller udbringes i Lolland Kommune på lørdage samt søn- og helligdage", hvilket Lolland Kommune finder væsentligt, da husdyrgødningen transporteres gennem flere landsbyer.

I forbindelse med denne revurdering stiller Lolland Kommune ingen nye vilkår i relation til transport.

Egenkontrol og dokumentation i forhold til "Transport" (kørsel med dybstrøelsesgødning) fremgår af kapitel 11.

8.5 STØJ FRA ANLÆG OG MASKINER

Virksomheden har i forbindelse med ansøgningen om miljøgodkendelse oplyst, at de væsentligste støjkloder vurderes at være levering af foder samt trafikstøj i forbindelse med levering af kalkun kyllinger og trafikstøj ved afhentning af de slagtemodne kalkuner.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Støj fra anlæg og maskiner"

- Virksomhedens bidrag til det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt i skel ved nærmeste nabobeboelse må ikke overstige:

Dag	Kl. 07.00 – 18.00	55 dB(A)
Aften	Kl. 18.00 – 22.00	45 dB(A)
Nat	Kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)

Maksimalværdien af støjniveauet om natten må ikke overstige 55 dB(A).

- Tilsynsmyndigheden kan ved begrundet mistanke kræve kontrolmåling til vurdering af om vilkår 3.1 om støj fra virksomheden overholdes. Der kan højst kræves én årlig måling. Udgiften afholdes af virksomheden. Målingen skal udføres af et af tilsynsmyndigheden godkendt firma, og ske i henhold til de til enhver tid gældende retningslinier fra Miljøstyrelsen.
- Såfremt kontrolmålingerne for støj viser overskridelser i forhold til de fastsatte vilkår, kan Maribo Kommune forlange yderligere målinger foretaget på virksomhedens regning.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Det er Lolland Kommunes vurdering, at intern transport på ejendommen, samt snitning af halm, når rene og tomme kalkun haller skal have rent halm, og når hallerne ellers tilføres halm, også er aktiviteter, der giver anledning til en del støj fra Strandagergaard.

Det skal bemærkes, at kørsel med landbrugsmaskiner i dagtimerne ikke er omfattet af Miljøstyrelsens støjgrænser.

I forbindelse med denne revurdering stiller Lolland Kommune ingen nye vilkår i relation til transport. De gamle vilkår fastholdes.

8.6 STØV FRA ANLÆG OG MASKINER

Støv vil hovedsagelig opstå ved levering af foder og ved tømning af staldene for kalkuner og for dybstrøelse gødning.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Støv fra anlæg og maskiner"

- Fodersiloer må, så vidt det er muligt, ikke give anledning til støvgener ved påfyldning.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

I relation til den forholdsvis lange afstand fra Strandagergaard til naboer, samlet bebyggelse og byzone m.v., er det Lolland Kommunes vurdering, at aktiviteterne på ejendommen ikke vil give anledning til støvgener for naboerne.

I forbindelse med denne revurdering stiller Lolland Kommune ingen nye vilkår i relation til "Støv fra anlæg og maskiner". Det gamle vilkår fastholdes.

8.7 Lys

APM Danmark har oplyst, at belysning udendørs tændes manuelt, når der er behov for det, samt at der anvendes lavenergipærer, hvor det er muligt.

Virksomheden har i forbindelse med ansøgningen om § 12 miljøgodkendelsen eller i forbindelse med denne revurdering ikke redegjort for belysningen i kalkunhallerne.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Lys"

Der er ingen vilkår om "Lys" i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lys i kalkun hallerne reguleres af "kalkunloven". Det vurderes, at evt. lys fra hallerne i de mørke timer ikke vil være generende, da "lågerne" på siden af hallerne vil skærme for lyset (se foto i afsnit 4.2).

I forbindelse med denne revurdering stiller Lolland Kommune ingen nye vilkår i relation til "Lys".

9 PÅVIRKNING FRA AREALERNE

I dette afsnit beskrives arealerne, hvor husdyrgødningen anvendes, samt næringsstoffernes virkning på søer, vandløb, fjord og hav.

Som redegjort for i afsnit 7.2 afsættes al husdyrgødningen i form af dybstrøelsesgødning til udspredning på andre ejendomme.

Der er i tilknytning til Strandagergaard et mindre areal med kirsebærtræer. Træerne gødes med kunstgødning.

Spildevand fra rengøring af staldene, hvilket beskrives nærmere i afsnit 6.4, spredes dog ud på arealerne med kirsebærtræerne.

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Lys"

Der er ingen vilkår om "Påvirkning fra arealerne" i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Da dybstrøelsesgødningen ikke anvendes på Strandagergaards egne arealer, har Lolland Kommune ingen bemærkninger til "Påvirkning fra arealerne".

I forbindelse med denne revurdering stiller Lolland Kommune ingen nye vilkår i relation til "Påvirkning fra arealerne".

10 BEDST TILGÆNGELIGE TEKNIK

I dette afsnit er redegjort for virksomhedens anvendelse og fravalg af bedste tilgængelige teknologi (BAT) i den ansøgte produktion.

10.1 BAT STALDANLÆG

Virksomhedens beskrivelse

Ifølge afgørelse fra Miljøklagenævnet¹³ kan der ved vurdering af anvendelse af BAT for hele staldanlægget foretages en beregning med de vejledende emissionsgrænseværdier, som miljøstyrelsen har udsendt¹⁴.

Miljøstyrelsen har fastlagt emissionsgrænseværdier ud fra følgende to principper:

1. Enkeltteknologier, der overstiger ca. 100 kr. per reduceret kg N indgår ikke.
2. Meromkostningerne forbundet med opfyldelse af emissionsgrænseværdierne bør ikke overstige ca. 1 % af de samlede produktionsomkostninger.

Ifølge Miljøstyrelsens emissionsgrænseværdier for husdyrproduktioner på dybstrøelse er de gængse normtal for ammoniakfordampning BAT.

Derfor er BAT-niveauet for ammoniakemission på 21.870 kg NH₃-N.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune har ingen bemærkninger til ovenstående, da der p.t. ikke er beskrevet BAT for hold af kalkuner.

Nærmere angående "Husdyrhold og staldindretning i afsnit 6.1.

10.2 BAT FODER

Virksomhedens beskrivelse

Virksomheden søger konstant at optimere fodringen af kalkunerne, således at mængden af foderrester minimeres.

I henhold til afgørelse fra Natur- og Miljøklagenævnet (se fodnote nr. 8 i afsnit 6.5) er BAT-krav opfyldt hvis normtal for foder overholdes (jf., tabel nedenfor).

Kalkunerne tilføres maksimalt foder svarende til følgende tabel.

	foder pr. produceret dyr	Protein i foder pct.	fosfor i foder pct.	Tilvækst pr. dyr kg
Kalkunhaner	50,7	17,6	0,71	19,1
Kalkunhøner	24,3	19,6	0,79	9,7

¹³ Jf., Miljøklagenævnsafgørelse af 3. november 2010 (J.nr. MKN-130-00166).

¹⁴ Jf., Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) (Miljøministeriet-Miljøstyrelsen (2010).

Protein- og fosfortildeling kan afviges fra ovenstående tabel i forskellige vækstfaser, så længe den gennemsnitlige tildeling over kalkunernes tilvækst ikke overstiger tabelværdierne.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune har ingen bemærkninger til ovenstående, og at brug af normtal for betragtes som BAT for kalkuner på nuværende tidspunkt, hvilket der også ved denne revurdering er stillet vilkår om.

Nærmere angående "Fodring" i afsnit 6.5.

10.3 BAT ENERGIFORBRUG

Virksomhedens beskrivelse

Udendørsbelysning tændes manuelt og er kun tændt i forbindelse med daglige arbejdsgange, hvis dagslyset ikke er tilstrækkeligt. Der anvendes lavenergipærer overalt, hvor dette er muligt. Der overvejes løbende muligheder for at reducere forbruget vha. automatiske foranstaltninger. Ventilation sker primært ved naturlig ventilation. I de varme perioder kan det være nødvendigt at anvende mekanisk ventilation. Den mekaniske ventilation kobles automatisk til, når det er påkrævet. Ventilatorerne er frekvensstyret, hvilket er med til at reducere energiforbruget til ventilation.

Logistikken i forbindelse med udtagning af foder fra fodersiloer til stald er planlagt, så arbejdet giver færrest mulige driftstimer, hvilket minimerer energiforbruget.

Tilsvarende planlægges tømning af kalkunhaller og transport af husdyrgødning at være så effektive og energibesparende som muligt.

Lolland Kommunes vurdering og bemærkninger

Det er Lolland Kommunes vurdering, at ejendommen før denne revurdering og ved denne revurdering drives så energieffektivt, som det er muligt.

Belysning i kalkun hallerne reguleres af "kalkunloven" (fodnote 7 side 28).

Energiforbruget ved drift af fjerkræ på dybstrøelse, og hvor naturlig ventilation er tilstrækkelig i størstedelen af året, er generelt en energieffektiv drift.

Det er derfor Lolland Kommunes vurdering, at BAT i forhold til energiforbrug er efterkommet.

Nærmere angående "Ventilation" i afsnit 6.2, og angående belysning i afsnit 6.3.

10.4 BAT VANDFORBRUG

Virksomhedens beskrivelse

Vandforbruget går primært til drikkevand og vask af stalde.

Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Vandbesparelser opnås ved drikkekar, der fyldes automatisk efter behov.

I forbindelse med den daglige rytme og gennemgang i staldene, reduceres risikoen for, at et eventuelt brud på drikkevandssystemet resulterer i et længerevarende spild af vand. Eventuelle lækager identificeres og små reparationer udføres hurtigst mulig. Service tilkaldes, hvis der er behov for det.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Da der kun anvendes vand til drikkevand i kar, der fyldes efter behov, og til rengøring, og da ansøger er opmærksom på – og fører tilsyn med vandspild, er det Lolland Kommunes vurdering, at der vandforbruget på ejendommen ikke kan nedsættes yderligt på nuværende tidspunkt.

Det er Lolland Kommunes vurdering, at BAT i forhold til vandforbrug er efterkommet.

Nærmere angående vandforbrug i afsnit 6.3.

10.5 BAT OPBEVARING AF HUSDYRGØDNING

Virksomhedens beskrivelse

Al husdyrgødning håndteres som dybstrøelse. I det omfang dybstrøelsen ikke udbringes direkte fra stald til mark opbevares den i overdækket markstak på aftalearealer.

Det vurderes på ovenstående baggrund, at BAT med hensyn til opbevaring af husdyrgødning er tilstrækkeligt.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Der opbevares ikke husdyrgødning på ejendommen. Der stilles derfor ved denne revurdering ikke vilkår i relation til BAT og opbevaring af husdyrgødning.

10.6 BAT UDBRINGNING AF HUSDYRGØDNING

Virksomhedens beskrivelse

Al dybstrøelse leveres til aftalearealer, hvorfor udbringning af dybstrøelse ikke er beskrevet i denne ansøgning.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Der anvendes ikke husdyrgødning på ejendommen. Der stilles ved denne revurdering ikke vilkår i relation til BAT og anvendelse af husdyrgødning.

10.7 BAT MANAGEMENT

Virksomhedens beskrivelse

Den daglige drift søges tilrettelagt ud fra principperne om godt landmandskab og ansvarlig driftsledelse, således at anlægget giver anledning til mindst mulig miljøbelastning og færrest mulige gener for omgivelserne.

Der er stor bevågenhed omkring minimering af forbruget af ressourcer som strøm, varme, brændstof og næringsstoffer. Herudover fokuseres på reduceret ammoniakfordampning fra stalde og gødningslagre. Dette søges bl.a. opnået ved hyppig renholdelse af overflader.

Endvidere fokuseres på færrest mulige lugt- og fluegener for omgivelserne. Dette søges opnået ved renholdelse af overflader, som nævnt ovenfor.

Der foretages daglige tjek og løbende service på produktionsanlæggene. Såfremt der er behov for det, bliver der tilkaldt service til driftsanlægget som udføres af kompetent personale.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

På baggrund af virksomhedens oplysninger i forbindelse med denne revurdering og Lolland Kommunes vilkår om en beredskabsplan, og på baggrund af ovenstående beskrivelse, er det Lolland Kommunes vurdering, at virksomheden anvender BAT i forhold til management.

Det er derfor Lolland Kommunes vurdering, at BAT i forhold til management er efterkommet.

Nærmere om "Driftsforstyrrelser og uheld" i afsnit 6.10.

II EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

Dette afsnit indeholder beskrivelse – og vurdering af den egenkontrol, som virksomheden skal foretage, samt af den dokumentation, som skal være tilgængelig med henblik på miljømyndighedens kontrol af, at virksomhedens vilkår if. til miljø overholdes.

Virksomhedens beskrivelse

Bedriftens egenkontrol består primært af det lovpligtige gødningsregnskab, produktionsopgørelser og driftsregnskab.

Ansøger udarbejder foderplan til opfølgning på foderforbrug med mere.

De tekniske installationer og hjælpemidler kontrolleres løbende for at imødegå driftsforstyrrelser og uheld.

Der henvises i øvrigt til afsnit vedr. "Management" (Virksomhedens beskrivelse i afsnit 10.7).

Vilkår i godkendelsen efter Miljøbeskyttelsesloven i relation til "Egenkontrol og dokumentation"

Der skal for anlægget føres en driftsjournal, hvor følgende oplysninger skal fremgå:

- Tidspunktet for tømning af staldene og bortkørsel af gødning med oplysning om, hvor gødningen er kørt hen med ca. opgivelse af mængde målt i tons.
- Udbringning af husdyrgødning på egne dyrkede arealer med angivelse af, hvilke mængder, der er tilført hvilke arealer målt i dyreenheder.
- Kvitteringer for aflevering af affald.
- Tidspunkt og årsag for evt. driftsforstyrrelser eller uheld, samt angivelse af afhjælpende foranstaltninger.

Driftsjournalen skal foreligge på Strandagergård, og den skal forevises Maribo Kommune efter anmodning.

Lolland Kommunes bemærkninger og vurdering

Lolland Kommune har ingen bemærkninger til ansøgers beskrivelse. Nogle kontroller er dog underlagt lovgivningen, og er derfor ikke medtaget i denne revurdering, at de skal ske – f.eks. gødningsregnskab.

For overblikkets skyld, har Lolland Kommune valgt at samle vilkår om egenkontrol i dette afsnit i stedet for under de enkelte afsnit, hvor egenkontrol er relevant til kontrol af de øvrige vilkår – i de afsnit henvises i stedet for til dette kapitel.

Udover ovenstående gamle vilkår, fastsætter Lolland Kommune ved denne revurdering vilkår til kontrol af vilkår stillet i de foregående kapitler 6 og 7 (nye vilkår er markeret med (n) og gamle med (g)).

Vilkår efter revurdering

Følgende dokumentation skal foreligge på virksomheden og gemmes der i mindst 5 år:

- Dokumentation for kalkunproduktionens størrelse ved, at der på virksomheden foreligger opgørelser for tidspunktet og antallet af indsatte kalkuner, tidspunktet, størrelsen og antallet af afhentede døde kalkuner, samt af tidspunktet, antallet og størrelsen af afhentede kalkuner til slagtning (n).
- Dokumentation for service på ventilatorerne i form af kvitteringer eller lignende (n).
- Dokumentation af forbrug af gas, olie, el og vand i form af kvitteringer eller lignende (n).
- Dokumentation for indkøbt foder (n).
- Dokumentation for tildeling af foder til høner og haner med oplysning om foderforbrug pr. produceret dyr samt oplysning om protein og fosfor i procent (n).
- Kvitteringer for aflevering af affald (g).
- Kvitteringer for indkøbte kemikalier i for af rengøringsprodukter m.v. (n).
- Tidspunkt og årsag for evt. driftsforstyrrelser eller uheld, samt angivelse af afhjælpende foranstaltninger (g).
- Tidspunktet for tømning af staldene og bortkørsel af gødning med oplysning om, hvor gødningen er kørt hen med ca. opgivelse af mængde målt i tons (g).
- Udbringning af husdyrgødning på egne dyrkede arealer med angivelse af, hvilke mængder, der er tilført hvilke arealer målt i dyreenheder (g).

12 BILAG

- Bilag 1: Samlet vilkårsliste efter denne revurdering
- Bilag 2: Vilkår i den seneste miljøgodkendelse efter Miljøbeskyttelsesloven
- Bilag 3: Produktblad for "Polyclean"
- Bilag 4: Produktblad for "Aldehol Des FF"
- Bilag 5: Produktblad for "Oxykol"

Bilag 1

Vilkår, der er gældende efter denne revurdering

Husdyrhold og staldindretning

- Der må på intet tidspunkt være mere end 37.400 stk. kalkuner uafhængig af alder på ejendommen.
- Der må årligt produceres maksimalt 554,5 dyreenheder kalkuner på ejendommen beregnet for omregningsfaktor gældende på tidspunktet for den revurderingsafgørelse (bekendtgørelse nr. 764 af 28. juni 2012 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning m.v.).
- Indenfor antal dyreenheder kan der ske regulering i forholdet mellem haner og høner jf. det ansøgte antal af hver gruppe, samt i forholdet til indsættelses alder/vægt og afgangs alder/vægt.
- Produktionen af kalkuner skal være fordelt så jævnt hen over året, som det er muligt.
- Ved større udsving i produktionen f.eks. ved sygdomsudbrud, skal Lolland Kommune orienteres.

Ventilation

- Ventilatorerne skal holdes rene og kontrolleres og evt. serviceres, så de kører optimalt med så lille energi forbrug, som det er muligt.

Spildevand

- Der må kun ledes sanitært spildevand til eksisterende trixtank på ejendommen.
- Spildevand, der opstår i forbindelse med rengøring af stalde, foderrekvisitter, støvler m.v. skal ledes til staldanlæggenes spildevandstanke. Spildevandet skal udledes på ejendommens dyrkede arealer efter gældende retningslinier.

Fodring

- Kalkunerne må maksimalt tildeles foder svarende til nedenstående tabel:

	foder pr. produceret dyr (kg)	Protein i foder pct.	fosfor i foder pct.	Tilvækst pr. dyr (kg)
Kalkunhaner	50,7	17,6	0,71	19,1
Kalkunhøner	24,3	19,6	0,79	9,7

- Protein- og fosfortildeling kan afviges fra ovenstående tabel i forskellige vækstfaser, så længe den gennemsnitlige tildeling over kalkunernes tilvækst ikke overstiger tabelværdierne.

Affald

- Ejendommen skal holdes ryddelig, og der må ikke forekomme udendørs oplag, som virker skæmmende for området.

Døde dyr

- Animalsk affald, herunder selvdøde dyr, skal opbevares i lukket container og bortskaffes til autoriseret destruktionsanstalt. Opbevaringen må ikke give anledning til uhygiejniske forhold. Det animalske affald skal hurtigst mulig afhentes af godkendt transportør.

Driftsforstyrrelse eller uheld

- Uheld eller drift-forstyrrelser, der kan have betydning i forhold til vilkår i denne godkendelse, eller anden miljømæssig betydning, skal meddeles Lolland Kommune straks.
- Der skal udarbejdes en beredskabsplan, som skal fremsendes til Lolland Kommune til godkendelse senest 3 måneder efter endelig afgørelse om nye eller ændrede vilkår ved denne revurdering er truffet. Kan Lolland Kommune ikke godkende den fremsendte beredskabsplan, skal der fremsendes en ny plan.
- Der skal til stadighed forefindes et let tilgængeligt eksemplar af beredskabsplanen på bedriften.
- Beredskabsplanen skal årligt af den ansvarlige for driften vurderes og evt. opdateres. Seneste vurdering og evt. opdatering skal fremgå af planen.
- Samtlige ansatte på bedriften skal være bekendt med beredskabsplanen, samt vide, hvor den er tilgængelig.

Dybstrøelsesgødning

- Der skal på Maribo Kommune til enhver tid foreligge en erklæring om, hvem der aftager gødning med opgørelse af forventede mængder. Tilsvarende erklæring skal fremsendes til modtageres kommune.
- Der skal for hvert år på Strandagergård foreligge dokumentation for, hvor meget gødning, der er anvendt på eget dyrket areal, hvor meget gødning, der er anvendt andre steder i kommunen, samt hvor meget gødning, der er kørt ud af kommunen i henhold

til den på tidspunktet gældende lovgivning om opbevaring, udbringning og udnyttelse af husdyrgødningen.

- Anvendelsen af gødningen skal overholde den til enhver tid gældende lovgivning på området.
- Gødningen må ikke køres fra Strandagergaard eller udbringes i Maribo Kommune på lørdage samt søn- og helligdage.
- Ved kørsel med gødningen på offentlig vej, skal evt. spild straks samles op.
- Husdyrgødningen og spildevandet må ikke udbringes på en sådan måde og på sådanne arealer, at der er fare for at gødningen strømmer til søer eller vandløb, herunder dræn, ved f.eks. tøjbrud eller regnskyl.
- Anvendelsen af husdyrgødning skal foregå i henhold til den til enhver tid gældende lovgivning på området og i øvrigt godt landmandskab.

Ammoniak og natur

- Inden ét år før næste revurdering skal finde sted, skal Lolland Kommune fra virksomheden have modtaget en redegørelse for, hvilke tekniske og økonomiske muligheder, der er for at reducere ammoniakemissionen fra kalkunhallerne. Redegørelsen skal som minimum beskrive mulighederne for at anvende gulvarme og luftrensning

Lugt

- For at begrænse ventilationsluftens lugtindhold skal staldhygiejnen være god. Produktion og driftsforhold skal tilrettelægges, så dannelsen af lugtende stoffer begrænses mest muligt.
- Der skal ved kørsel og udbringning af husdyrgødning i størst muligt omfang tages hensyn til omkringliggende boligområder og vindretning, for at mindske lugt generne

Fluer og skadedyr

- Der skal overalt på ejendommen foregå en effektiv rotte-, og fluebekæmpelse i overensstemmelse med retningslinier fra Statens Skadedyrslaboratorium.

Støj fra anlæg og maskiner

- Virksomhedens bidrag til det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt i skel ved nærmeste nabobeboelse må ikke overstige:

Dag	Kl. 07.00 – 18.00	55 dB(A)
Aften	Kl. 18.00 – 22.00	45 dB(A)
Nat	Kl. 22.00 – 07.00	40.dB(A)

Maksimalværdien af støjniveauet om natten må ikke overstige 55 dB(A).

- Tilsynsmyndigheden kan ved begrundet mistanke kræve kontrolmåling til vurdering af om vilkår 3.1 om støj fra virksomheden overholdes.
Der kan højest kræves én årlig måling. Udgiften afholdes af virksomheden.
Målingen skal udføres af et af tilsynsmyndigheden godkendt firma, og ske i henhold til de til enhver tid gældende retningslinier fra Miljøstyrelsen.
- Såfremt kontrolmålingerne for støj viser overskridelser i forhold til de fastsatte vilkår, kan Maribo Kommune forlange yderligere målinger foretaget på virksomhedens regning.

Støv fra anlæg og maskiner

- Fodersiloer må, så vidt det er muligt, ikke give anledning til støvgener ved påfyldning.

Egenkontrol og dokumentation

- Dokumentation for kalkunproduktionens størrelse ved, at der på virksomheden foreligger opgørelser for tidspunktet og antallet af indsatte kalkuner, tidspunktet, størrelsen og antallet af afhentede døde kalkuner, samt af tidspunktet, antallet og størrelsen af afhentede kalkuner til slagtning.
- Dokumentation for service på Ventilatorerne i form af kvitteringer eller lignende.
- Dokumentation af forbrug af gas, olie, el og vand i form af kvitteringer eller lignende.
- Dokumentation for indkøbt foder.
- Dokumentation for tildeling af foder til høner og haner med oplysning om foderforbrug pr. produceret dyr samt oplysning om protein og fosfor i procent.
- Kvitteringer for aflevering af affald.
- Kvitteringer for indkøbte kemikalier i form af rengøringsprodukter m.v.
- Tidspunkt og årsag for evt. driftsforstyrrelser eller uheld, samt angivelse af afhjælpende foranstaltninger.
- Tidspunktet for tømning af staldene og bortkørsel af gødning med oplysning om, hvor gødningen er kørt hen med ca. opgivelse af mængde målt i tons.
- Udbringning af husdyrgødning på egne dyrkede arealer med angivelse af, hvilke mængder, der er tilført hvilke arealer målt i dyreenheder.

Bilag 2

Vilkår i den seneste miljøgodkendelse efter Miljøbeskyttelsesloven

Generelt

1. Kalkunproduktionen skal foregå i overensstemmelse med de oplysninger, der har ligget til grund for godkendelsen (Miljøteknisk beskrivelse).
2. Anvendelsen af husdyrgødning skal foregå i henhold til den til enhver tid gældende lovgivning på området og i øvrigt godt landmandskab.
3. Der skal overalt på ejendommen foregå en effektiv rotte-, og fluebekæmpelse i overensstemmelse med retningslinier fra Statens Skadedyrslaboratorium.

Luft og lugt

4. Virksomheden må ikke medføre støv- eller lugt gener, som efter tilsynsmyndighedens opfattelse er til væsentlig ulempe for omgivelserne.
5. For at begrænse ventilationsluftens lugtindhold skal staldhygiejnen være god. Produktion og driftforhold skal tilrettelægges, så dannelsen af lugtende stoffer begrænses mest muligt.
6. Der skal ved kørsel og udbringning af husdyrgødning i størst muligt omfang tages hensyn til omkringliggende boligområder og vindretning, for at mindske lugt generne.
7. Ved kørsel med gødningen på offentlig vej, skal evt. spild straks samles op.
8. Fodersiloer må, så vidt det er muligt, ikke give anledning til støvgener ved påfyldning.

Støj

9. Virksomhedens bidrag til det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt i skel ved nærmeste nabobeboelse må ikke overstige:

Dag	Kl. 07.00 – 18.00	55 dB(A)
Aften	Kl. 18.00 – 22.00	45 dB(A)
Nat	Kl. 22.00 – 07.00	40.dB(A)

Maksimalværdien af støjniveauet om natten må ikke overstige 55 dB(A).

Spildevand

10. Der må kun ledes sanitært spildevand til eksisterende trixtank på ejendommen.
11. Spildevand, der opstår i forbindelse med rengøring af stalde, foderrekvisitter, støvler m.v. skal ledes til staldanlæggenes spildevandstanke. Spildevandet skal udledes på ejendommens dyrkede arealer efter gældende retningslinier.

Husdyrgødning

12. Der skal på Maribo Kommune til enhver tid foreligge en erklæring om, hvem der aftager gødning med opgørelse af forventede mængder.

Tilsvarende erklæring skal fremsendes til modtageres kommune.

13. Der skal for hvert år på Strandagergård foreligge dokumentation for, hvor meget gødning, der er anvendt på eget dyrket areal, hvor meget gødning, der er anvendt andre steder i kommunen, samt hvor meget gødning, der er kørt ud af kommunen i henhold til den på tidspunktet gældende lovgivning om opbevaring, udbringning og udnyttelse af husdyrgødningen.

14. Anvendelsen af gødningen skal overholde den til enhver tid gældende lovgivning på området.

15. Gødningen må ikke køres fra Strandagergård eller udbringes i Maribo Kommune på lørdage samt søn- og helligdage.

16. Spildevandet fra tankene i forbindelse med staldanlæggene skal udbringes på ejendommens egne arealer efter gældende retningslinier.

17. Husdyrgødningen og spildevandet må ikke udbringes på en sådan måde og på sådanne arealer, at der er fare for at gødningen strømmer til søer eller vandløb, herunder dræn, ved f.eks. tøbrud eller regnskyl.

Affald

18. Alle former for affald, der forekommer på virksomheden, skal håndteres og bortskaffes i henhold til de for enhver tid for Maribo Kommune gældende regler og regulativer.

19. Alle former for miljøfarligt affald (olie-, kemikalie- og medicinsk affald, herunder kanyler) skal bortskaffes til I/S REFA Center for olie- og kemikalieaffald, eller til en anden af Maribo Kommune på forhånd godkendt modtager.

20. Alt miljøfarligt affald skal opbevares i tromler, beholdere eller anden tæt emballage på maksimalt 200 l. under tag på tæt bund. Flydende affald skal opbevares, således at et spild på minimum 200 l. vil kunne tilbageholdes og suges op.

21. Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen.

22. Animalsk affald, herunder selvdøde dyr, skal opbevares i lukket container og bortskaffes til autoriseret destruktionsanstalt. Opbevaringen må ikke give anledning til uhygiejniske forhold. Det animalske affald skal hurtigst mulig afhentes af godkendt transportør.

23. Ejendommen skal holdes ryddelig, og der må ikke forekomme udendørs oplag, som virker skæmmende for området.

Kontrol

24. Tilsynsmyndigheden kan ved begrundet mistanke kræve kontrolmåling til vurdering af om vilkår 3.1 om støj fra virksomheden overholdes.

Der kan højest kræves én årlig måling. Udgiften afholdes af virksomheden.

Målingen skal udføres af et af tilsynsmyndigheden godkendt firma, og ske i henhold til de til enhver tid gældende retningslinier fra Miljøstyrelsen.

25. Såfremt kontrolmålingerne for støj viser overskridelser i forhold til de fastsatte vilkår, kan Maribo Kommune forlange yderligere målinger foretaget på virksomhedens regning.

Andet

26. Uheld eller drift-forstyrrelser, der kan have betydning i forhold til vilkår i denne godkendelse, eller anden miljømæssig betydning, skal meddeles Maribo Kommune straks.

27. Ændringer i driften må ikke medføre forurening ud over det, der er lagt til grund for denne godkendelse. Eventuelle ændringer skal baseres på anvendelsen af den mindst forurenende teknologi, der eksisterer på det pågældende tidspunkt.

Egenkontrol

28. Der skal for anlægget føres en driftsjournal, hvor følgende oplysninger skal fremgå:

- Tidspunktet for tømning af staldene og bortkørsel af gødning med oplysning om, hvor gødningen er kørt hen med ca. opgivelse af mængde målt i tons.
- Udbringning af husdyrgødning på egne dyrkede arealer med angivelse af, hvilke mængder, der er tilført hvilke arealer målt i dyreenheder.
- Kvitteringer for aflevering af affald.
- Tidspunkt og årsag for evt. driftsforstyrrelser eller uheld, samt angivelse af afhjælpende foranstaltninger.

Driftsjournalen skal foreligge på Strandagergård, og den skal forevises Maribo Kommune efter anmodning.

Bygge- og anlægsarbejde

29. Al ændring eller udvidelse af og på det eksisterende anlæg skal forelægges Maribo Kommune sammen med en vurdering af om ændringen har miljømæssige konsekvenser inden ændringen eller udvidelsen finder sted. Vurderer Maribo Kommune, at ændringen har miljømæssige konsekvenser, kan det medføre en ny revision af Miljøgodkendelsen.

Da anlæg til produktion af mere end 250 dyreenheder ifølge bekendtgørelsen om godkendelse af listevirksomheder er en IPPC virksomhed, skal Maribo Kommune regelmæssigt og mindst hvert 10. år tage virksomhedens samlede godkendelse op til revurdering og om nødvendig ændre vilkårene ved påbud efter Miljøbeskyttelseslovens § 41.

Vilkårene kan dog i henhold til Miljøbeskyttelses § 72, stk. 2 dog til enhver tid ændres for at forbedre virksomhedens egenkontrol eller for at opnå et mere hensigtsmæssigt tilsyn.

Der skal til enhver tid findes et eksemplar af denne godkendelse på Strandagergård. Den driftsansvarlige og driftspersonalet skal være bekendt med godkendelsens vilkår.

Bilag 3

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 03.06.2011

Version: 1

Revision: 30.05.2011

1 Identifikation af stoffet/blandingen og af selskabet/virksomheden

- **Produktidentifikator**
- **Produktnavn: Polyclean 1 %**
- **Relevante identificerede anvendelser for stoffet eller blandingen samt anvendelser, der frarådes**
- **Stoffets/præparatets anvendelse** Rengøringsmiddel
- **Nærmere oplysninger om leverandøren af sikkerhedsdatabladet**
- **Producent/leverandør**
EWABO Chemikalien GmbH & Co KG
Kolpingstr. 4
49835 Wietmarschen
Tyskland
- **Tel.:** +49-5925-9933-0
Fax: +49-5925-9933-24
- **Den sagkyndige persons e-mailadresse:** angelika.torges@kft.de
- **For yderligere information:** Se leverandør/producent
- **Nødtelefon:**
Nødtelefon:
+45 82 12 12 12 (Bispebjerg hospital, Giftlinje)

2 Fareidentifikation

- **Klassificering af stoffet eller blandingen**
- **Klassificering i henhold til Rådets direktiv 67/548/EØF eller direktiv 1999/45/EF Udgår.**
- **Oplysning om særlige farer for menneske og miljø:**
Produktet er ikke mærkningspligtigt i henhold til beregningsmetoden i "EF's almindelige klassificeringsdirektiv for præparater" i sidste gældende udgave.
- **Klassificeringssystem:**
Klassificeringen stemmer overens med de aktuelle EF-lister, men er dog suppleret med oplysninger fra faglitteratur og med firmaoplysninger
- **Mærkningselementer**
- **Mærkning efter EØF-direktiver:**
De sædvanlige sikkerhedsbestemmelser for omgang med kemikalier, skal overholdes.
Produktet er ikke mærkningspligtigt i henhold til EF-direktiverne/regulativet for farlige stoffer.
- **Andre farer**
- **Resultater af PBT- og vPvB-vurdering**
- **PBT:** Ikke relevant.
- **vPvB:** Ikke relevant.

3 Sammensætning af/oplysning om indholdsstoffer

- **Kemisk betegnelse:** Blandinger
- **Beskrivelse:** Vandig opløsning af specielle aktive stoffer
- **Farlige indholdsstoffer:** bortfalder

4 Førstehjælpsforanstaltninger

- **Beskrivelse af førstehjælpsforanstaltninger**
- **Generelle anvisninger:** Konsulter en læge i tvivlstilfælde eller hvis symptomerne ikke forsvinder
- **Efter indånding:** Tilførsel af frisk luft, i tilfælde af symptomer skal der søges læge.
- **Efter hudkontakt:** Vaskes af med vand.

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 03.06.2011

Version: 1

Revision: 30.05.2011

Produkt navn: Polyclean 1 %

(Fortsat fra side 1)

- **Efter øjenkontakt:** I tilfælde af vedvarende besværigheder skal lægen konsulteres.
- **Efter indtagelse:**
Skyl munden med vand.
Ved utilsigtet indtagelse af større mængder eller ved optrædende gener skal lægen konsulteres.
- **Oplysninger til lægen:**
- **Vigtigste symptomer og virkninger, både akutte og forsinkede** Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.
- **Angivelse af om øjeblikkelig lægehjælp og særlig behandling er nødvendig** Symptomatisk behandling

5 Brandbekæmpelse

- **Slukningsmidler**
- **Egnede slukningsmidler:**
Produktet er ikke brændbart og understøtter ikke forbrændingen. Slukningsforanstaltninger skal tilpasses omgivelserne.
Tilpas foranstaltningerne til brandbekæmpelse efter omgivelserne.
- **Slukningsmidler, der er uegnede af sikkerhedsmæssige grunde:** Ingen
- **Særlige farer i forbindelse med stoffet eller blandingen** Ikke kendt
- **Anvisninger for brandmandskab**
- **Særlige værnemidler:** Der skal bæres luftforsynet åndedrætsværn.

6 Forholdsregler over for udslip ved uheld

- **Personlige sikkerhedsforanstaltninger, personlige værnemidler og nødprocedurer** Bær personlig beskyttelsesbeklædning
- **Miljøbeskyttelsesforanstaltninger:** Der kræves ingen særlige forholdsregler.
- **Metoder og udstyr til inddæmning og oprensning:**
Opsamles med væskebindende materiale (sand, kiselgur, syrebindemiddel, universalbindemiddel, savsmuld).
Fyldes på egnede beholdere for genbrug eller bortskaffelse
- **Henvisning til andre punkter**
Information om sikker håndtering se kapitel 7.
Informationer vedrørende personlige værnemidler se kapitel 8.
Informationer om bortskaffelse se kapitel 13.

7 Håndtering og opbevaring

- **Håndtering:**
- **Forholdsregler for sikker håndtering** Der kræves ingen særlige forholdsregler.
- **Anvisninger vedrørende brand- og eksplosionsbeskyttelse:**
De almindelige regler mht. brandsikring i erhvervsmæssige sammenhænge skal følges.
- **Betingelser for sikker opbevaring, herunder eventuel uforenelighed**
- **Opbevaring:**
- **Krav til opbevaringsrum og beholdere:** Opbevares tæt tillukket på et køligt og tørt sted med tilstrækkelig ventilation.
- **Henvisninger vedrørende opbevaring med andre stoffer:** Ikke påkrævet.
- **Yderligere oplysninger vedrørende opbevaringsbetingelserne:** Ingen.
- **Opbevaringsklasse:** 12 Ikke brændbare væske
- **Særlige anvendelser**
Ved fremstilling af denne brugsklare fortynding skal anvisningerne på sikkerhedsdatabladet og øvrige tekniske anvisninger for koncentratet følges.

8 Eksponeringskontrol/personlige værnemidler

- **Yderligere anvisninger vedrørende udformning af tekniske anlæg:** Ingen yderligere oplysninger, se punkt 7.

(Fortsættes på side 3)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 03.06.2011

Version: 1

Revision: 30.05.2011

Produkt navn: Polyclean 1 %

(Fortsat fra side 2)

- **Kontrolparametre**
- **Indholdsstoffer med arbejdspladsrelaterede grænseværdier, der skal overvåges:**
Produktet indeholder ingen relevante mængder af stoffer med arbejdspladsrelaterede grænseværdier, der skal overvåges.
- **Yderligere anvisninger:** Baseret på de lister, der var gældende på tidspunktet for udarbejdelsen.
- **Eksponeringskontrol**
- **Personlige værnemidler:**
- **Generelle forholdsregler vedrørende beskyttelse og hygiejne:**
Overhold de sædvanlige forholdsregler, der gælder for omgang med kemikalier.
Vask hænder inden der holdes pause og ved arbejdsophør.
- **Åndedrætsværn:** Ikke påkrævet ved god ventilation i rummet.
- **Håndbeskyttelse:**
Benyt beskyttelseshandsker ved længerevarende brug
Efter brug af handsker skal der bruges hudrensnings- og hudplejemidler.
Handskematerialet skal være uigennemtrængeligt og kunne tåle produktet/stoffet/præparatet.
Ved valg af handskematerialet skal der tages højde for gennemtrængningstider, permeabilitetstal og nedbrydning.
- **Handskemateriale:**
Valg af en egnet handske afhænger ikke blot af materialet, men også af yderligere kvalitetskriterier og er forskelligt fra den ene fabrikant til den anden. Da produktet er et præparat af flere forskellige stoffer, kan handskematerialernes bestandighed ikke beregnes på forhånd og skal derfor efterprøves inden brugen.
- **Handskematerialets gennemtrængningstid**
Hos handskefabrikanten skal man forespørge om den nøjagtige gennemtrængningstid og overholde denne.
- **Øjenbeskyttelse:** Ved omfyldning anbefales det at bære beskyttelsesbriller.
- **Kropsbeskyttelse:** Normalt, let arbejdstøj

9 Fysisk-kemiske egenskaber

- **Oplysninger om grundlæggende fysiske og kemiske egenskaber**
- **Generelle oplysninger**
- **Udseende:**

Form:	Flydende
Farve:	Klar
- **Lugt:** Karakteristisk
- **Lugtterskel:** Ikke relevant.
- **pH-værdi:** Ikke bestemt.
- **Tilstandsændring**

Smeltepunkt/smelteområde	Ikke bestemt
Kogepunkt/kogebområde	Ikke bestemt
- **Flammepunkt:** Ikke relevant.
- **Antændelighed (fast, i luftform):** Ikke relevant.
- **Antændelsepunkt:**

Nedbrydningstemperatur:	Ikke bestemt.
- **Selvantændelighed:** Produktet er ikke selvantændeligt.
- **Eksplodingsfare:** Produktet er ikke eksplosivt.
- **Eksplodingsgrænser:**

Nedre:	Ikke bestemt.
Øvre:	Ikke bestemt.
- **Damptryk:** Ikke bestemt.
- **Densitet:** Ikke bestemt
- **Relativ densitet** Ikke bestemt.

(Fortsættes på side 4)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 03.06.2011

Version: 1

Revision: 30.05.2011

Produkt navn: Polyclean 1 %

(Fortsat fra side 3)

· Damptæthed	Ikke bestemt.
· Fordampningshastighed	Ikke bestemt.
· Opløselighed i/blandbarhed med Vand:	Fuldt blandbar.
· Fordelingskoefficient (n-octanol/vand):	Ikke bestemt.
· Viskositet:	
dynamisk:	Ikke bestemt.
kinematisk:	Ikke bestemt.
· Andre oplysninger	Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.

10 Stabilitet og reaktivitet

- Reaktivitet
- Kemisk stabilitet
- Termisk nedbrydning/forhold, der bør undgås Ingen nedbrydning ved formålsbestemt opbevaring og håndtering.
- Risiko for farlige reaktioner Der er ikke kendskab til nogen farlige reaktioner.
- Forhold, der skal undgås Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.
- Materialer, der skal undgås: Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.
- Farlige nedbrydningsprodukter:
Danner ingen farlige nedbrydningsprodukter, når forskrifterne om opbevaring og håndtering følges

11 Toksikologiske oplysninger

- Oplysninger om toksikologiske virkninger
- Akut toksicitet:
- Klassificeringsrelevante LD/LC50-værdier: På grund af sammensætningen kan der ikke forventes en relevant toksicitet.
- Primær irritationsvirkning:
- På huden: Ingen lokalirriterende virkning.
- På øjet: Ingen lokalirriterende virkning.
- Sensibilisering: Der er ikke kendskab til nogen sensibiliserende virkning.
- Subakut til kronisk toksicitet:
- Enkel STOT-eksponering: -
- Gentagne STOT-eksponeringer: -
- Aspirationsfare: -
- Yderligere toksikologiske oplysninger:
Produktet er ikke mærkningspligtigt i henhold til beregningsmetoden i "EF's almindelige klassificeringsdirektiv for præparater" i sidste gældende udgave.
Ved faglig korrekt omgang og ved brug i overensstemmelse med den tilsigtede anvendelse forårsager produktet efter vores erfaring og iht. de informationer, der foreligger os, ingen helbredsskadelige virkninger.

12 Miljøoplysninger

- Toksicitet
- Toksicitet i vand: For tiden har vi ingen kvantitative data om akvatisk toksicitet foreliggende
- Persistens og nedbrydelighed Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.
- Adfærd i miljøomgivelser:
- Bioakkumuleringspotentiale Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.
- Mobilitet i jord Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.
- Økotoksicitet
- Øvrige oplysninger: Ingen forstyrrelser i rensningsanlæg ved korrekt anvendelse.

(Fortsættes på side 5)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 03.06.2011

Version: 1

Revision: 30.05.2011

Produktnavn: Polyclean 1 %

(Fortsat fra side 4)

- **Yderligere økologiske oplysninger:**
- **Generelle anvisninger:**
Læs fabrikantens / leverandørens brugsoplysninger.
Fareklasse for vand 1 (Selvklassificering): svagt vandforurenende
I henhold til bilag 4 i de tyske administrative bestemmelser for midler, der er skadelige for vandet, af 17.05.1999 ("VwVwS")
Må ikke udledes i grundvandet, vandløb eller kloaksystemet ufortyndet eller i større mængder.
Der er risiko for drikkevandet, hvis der trænger større mængder ned i undergrunden eller i vandløb
- **Resultater af PBT- og vPvB-vurdering**
- **PBT:** Ikke relevant.
- **vPvB:** Ikke relevant.
- **Andre negative virkninger** Der står ingen yderligere, relevante informationer til rådighed.

13 Forhold vedrørende bortskaffelse

- **Metoder til affaldsbehandling**
- **Anbefaling:** Bortskaffelse ifølge myndighedernes forskrifter.
- **Urensede emballager:**
- **Anbefaling:** Efter rensning kan emballagen anvendes igen eller afleveres som genbrugsmateriale.

14 Transportoplysninger

- **Transport ad landvejen ADR/RID og GGVSEB (grænseoverskridende/indland):**
- **ADR/RID-GGVSEB klasse:** -
Ufarligt gods i medfør af forordningen
- **Søtransport IMDG/GGVSee:**
- **IMDG/GGVSee-klasse** -
Ufarligt gods i medfør af forordningen
- **Marine pollutant:** Nej
- **Lufttransport ICAO-TI og IATA-DGR:**
- **ICAO/IATA-klasse:** -
Ufarligt gods i medfør af forordningen
- **Særlige forsigtighedsregler for brugeren** Ikke relevant.
- **Bulktransport i henhold til bilag II i MARPOL 73/78 og IBC-koden** Ikke relevant.

15 Oplysninger om regulering

- **Særlige bestemmelser/særlig lovgivning for stoffet eller blandingen med hensyn til sikkerhed, sundhed og miljø**
- **Nationale forskrifter:**
- **Fareklasse for vand:** WGK 1 (Selvklassificering): svagt vandforurenende.
- **Kemikaliesikkerhedsvurdering:** Der er ikke udført kemikaliesikkerhedsvurdering.

16 Andre oplysninger

Alle ovenstående angivelser er baseret på vores aktuelle viden, udgør dog ikke nogen tilsikring af produktgenskaber og stifter heller ikke noget kontraktligt retsforhold.

· **Datablad udstedt af:**
KFT Chemieservice GmbH
Im Leuschnerpark, 3 D-64347 Griesheim
Postfach 1451 D-64345 Griesheim

Tel.: +49 6155 86829-0

(Fortsættes på side 6)

— DK —

Sikkerhedsdatablad
ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 03.06.2011

Version: 1

Revision: 30.05.2011

Produktnavn: Polyclean 1 %

(Fortsat fra side 5)

Fax: +49 6155 86829-25

Service-sikkerhedsdatablad: +49 6155 86829-22

· **Kontaktperson:** Angelika Torges

— DK —

Bilag 4

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

1 Identifikation af stoffet/blandingen og af selskabet/virksomheden

- Oplysninger om produktet
- **Produktnavn: Aldekol DES FF**
- **Stoffets/præparatets anvendelse** Desinfektionsmiddel
- **Producent/leverandør**
EWABO Chemikalien GmbH & Co KG
Kolpingstr. 4
49835 Wietmarschen
Tyskland
- Tel.: +49-5925-9933-0
Fax: +49-5925-9933-24
- **Den sagkyndige persons e-mailadresse:** angelika.torges@kft.de
- **For yderligere information:** Se leverandør/producent
- **Oplysning i nødstilfælde:**
Nødtelefon:
+45 82 12 12 12 (Bispebjerg hospital, Giftlinje)

2 Fareidentifikation

- **Klassificering af stoffet eller blandingen**
- **Klassificering i henhold til Rådets direktiv 67/548/EØF eller direktiv 1999/45/EF**

C; Ætsende

R34: Ætsningsfare.

Xn; Sundhedsskadelig

R20/22: Farlig ved indånding og ved indtagelse.

Xi; Lokalirriterende

R37: Irriterer åndedrætsorganerne.

Xi; Sensibiliserende

R43-42: Kan give overfølsomhed ved kontakt med huden. Kan give overfølsomhed ved indånding.

N; Miljøfarlig

R50: Meget giftig for organismer, der lever i vand.

- **Oplysning om særlige farer for menneske og miljø:**

Ætsninger skal behandles med det samme, da der ellers kan opstå sår, der vanskeligt heler.

Produktet er mærkningspligtigt i henhold til beregningsmetoden i "EF's almindelige klassificeringsdirektiv for præparater" i sidste gældende udgave.

- **Klassificeringssystem:**

Klassificeringen stemmer overens med de aktuelle EF-lister, men er dog suppleret med oplysninger fra faglitteratur og med firmaoplysninger

- **Mærkningselementer**

- **Mærkning efter EØF-direktiver:**

Produktet er klassificeret og mærket i overensstemmelse med EF-direktiverne/regulativet for farlige stoffer.

(Fortsættes på side 2)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produkt navn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 1)

Bogstavkode og farebetegnelse for produktet:

C Ætsende
N Miljøfarlig

Farebestemmende komponent(er) til etikettering:

glutaral
Quaternary ammonium compounds, benzyl-C12-16-alkyldimethyl, chlorides

R-sætninger:

20/22 Farlig ved indånding og ved indtagelse.
34 Ætsningsfare.
37 Irriterer åndedrætsorganerne.
42/43 Kan give overfølsomhed ved indånding og ved kontakt med huden.
50 Meget giftig for organismer, der lever i vand.

S-sætninger:

23 Undgå indånding af dampe/aerosol-tåger.
26 Kommer stoffet i øjnene, skylles straks grundigt med vand og læge kontaktes.
36/37/39 Brug særligt arbejdstøj, egnede beskyttelseshandsker og -briller/ansigtsskærm.
45 Ved ulykkestilfælde eller ved ildebefindende er omgående lægebehandling nødvendig; vis etiketten, hvis det er muligt.
51 Må kun bruges på steder med god ventilation.
52 Bør ikke anvendes til større flader i beboelses- eller opholdsrum.
60 Dette materiale og dets beholdere skal bortskaffes som farligt affald.

Særlig mærkning af bestemte præparater:

Yderligere skal mærkningsforskrifterne i direktiv 98/8/EF, artikel 20, følges (biociddirektiv).

3 Sammensætning af/oplysning om indholdsstoffer

Kemisk betegnelse

Beskrivelse: Blanding med nedenstående stoffer med ufarlige tilsætningsstoffer.

Farlige indholdsstoffer:

CAS: 111-30-8	glutaral	10-15%
EINECS: 203-856-5	T R23/25; C R34; Xi R43-42; N R50	
CAS: 68424-85-1	Quaternary ammonium compounds, benzyl-C12-16-alkyldimethyl, chlorides	2,5-10%
EINECS: 270-325-2	C R34; Xn R22; N R50	
CAS: 7173-51-5	didecyldimethylammoniumchlorid	2,5-10%
EINECS: 230-525-2	C R34; Xn R22	
CAS: 67-63-0	2-propanol	< 2,5%
EINECS: 200-661-7	Xi R36; F R11 R67	
CAS: 67-56-1	methanol	< 0,5%
EINECS: 200-659-6	T R23/24/25-39/23/24/25; F R11	

Yderligere anvisninger: Teksten til de anførte farehenvísninger fremgår af kapitel 16.

4 Førstehjælpsforanstaltninger

Generelle anvisninger:

Selvbeskyttelse af den, der yder førstehjælp.
Tøj, der er forurenet med produktet, skal tages af med det samme.

(Fortsættes på side 3)

DK

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produktnavn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 2)

Forgiftningssymptomer kan optræde med mange timers forsinkelse, derfor skal lægeovervågningen vare mindst 48 timer efter et uheld.

Bring den tilskadekomne ud af fareområdet og læg vedkommende ned.

• **Efter indånding:**

Tilførsel af frisk luft eller ilt. Søg lægehjælp.

I tilfælde af bevidstløshed skal den tilskadekomne lægges ned og transporteres i stabilt sideleje.

• **Efter hudkontakt:**

Vædet tøj, sko og strømper skal omgående tages af og lægges til side. Skyl de ramte kropsdele omgående med meget vand.

Dæk såret sterilt til.

Der kræves hurtig lægebehandling, da ætsninger, der ikke behandles kan medføre sår, der vanskeligt heler.

• **Efter øjenkontakt:**

Beskyt det øje, der ikke er kommet til skade.

Skyl øjnene med åbne øjenlåg med vand i ca. 10-15 minutter. Konsulter herefter omgående en øjenlæge.

• **Efter indtagelse:**

Skyl munden med vand.

Giv masser af vand. Må dog ikke hældes i munden på en bevidstløs person.

I tilfælde af uprovokeret opkastning gives fortsat vand.

Fremkald ikke opkastning, tilkald straks lægehjælp.

• **Oplysninger til lægen:**

• **Behandling** Ved lungeirritation først behandling med dexametason-doseringsaerosol.

5 Brandbekæmpelse

• **Egnede slukningsmidler:**

CO₂, slukningspulver eller vandspraystråle. Større brande bekæmpes med vandspraystråle eller alkoholbestandigt skum.

Tilpas foranstaltningerne til brandbekæmpelse efter omgivelserne.

• **Særlig risici ved stoffet, dets forbrændingsprodukter eller de gasser, der dannes:** Ikke kendt

• **Særlige værnemidler:**

Bær fuld beskyttelsesdragt

Der skal bæres luftforsynet åndedrætsværn.

Anvend beskyttelsestøj og gummistøvler ved oprydningsarbejde

• **Yderligere oplysninger**

Brandrester og forurenede slukningsvand skal bortskaffes i overensstemmelse med myndighedernes retningslinjer

Forurenede slukningsvand opsamles separat, det må ikke komme i kloakken.

6 Forholdsregler over for udslip ved uheld

• **Personrelevante sikkerhedsforanstaltninger:**

Sørg for tilstrækkelig udluftning

Brug åndedrætsværn ved påvirkning af dampe/støv/serosol.

Bær personlig beskyttelsesbeklædning

Hold personer borte, og bliv i vindsiden

• **Miljøbeskyttelsesforanstaltninger:**

De efterfølgende oplysninger gælder udslip af store mængder.

Må ikke udledes i kloaksystemet eller i vandløb.

I tilfælde af indtrængen i vandløb eller kloaksystem skal de pågældende myndigheder underrettes.

Må ikke udledes i undergrunden/jordbunden.

I tilfælde af indtrængen i jordbunden skal de pågældende myndigheder underrettes.

• **Fremgangsmåde ved rengøring/opsamling:**

Større mængder inddæmmes og pumpes ind i beholdere.

Opsamles med væskebindende materiale (sand, kiselgur, syrebindemiddel, universalbindemiddel, savsmuld).

Brug neutraliseringsmiddel.

Sørg for tilstrækkelig udluftning.

Fyldes på egnede beholdere for genbrug eller bortskaffelse

(Fortsættes på side 4)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produkt navn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 3)

Kontamineret materiale skal bortskaffes som affald ifølge punkt 13.

7 Håndtering og opbevaring

- **Håndtering:**
- **Anvisninger om sikker håndtering:**
Sørg for god udluftning/udsugning på arbejdspladsen.
Ved fortynding hældes produktet altid i vand, ikke omvendt
Undgå kontakt til øjne og med huden
Undgå indånding af dampene
Undgå aerosoldannelse.
- **Anvisninger vedrørende brand- og eksplosionsbeskyttelse:** Hold åndedrætsværn i beredskab.
- **Opbevaring:**
- **Krav til opbevaringsrum og beholdere:**
Opbevares tæt tillukket på et køligt og tørt sted med tilstrækkelig ventilation.
Må kun opbevares i uåbnet original beholder.
- **Henvisninger vedrørende opbevaring med andre stoffer:**
Opbevares adskilt fra fødevarer.
Skal opbevares adskilt fra foderstoffer.
Skal opbevares adskilt fra:
Eksplosive stoffer (1)
Antændeligt virkende stoffer (5.1)
Organiske peroxider (5.2)
Infektiøse stoffer (6.2)
- **Yderligere oplysninger vedrørende opbevaringsbetingelserne:** Hold beholderen tætsluttende lukket.
- **Opbevaringsklasse:** 8 Ætsende stoffer
- **Bestemte anvendelser**
Må ikke forarbejdes i lukkede rum.
Åndedrætsværn er tvingende nødvendigt ved sprøjtning af produktet eller deraf fremstillede blandinger.
Følg brugsanvisningen!

8 Eksponeringskontrol/personlige værnemidler

- **Yderligere anvisninger vedrørende udformning af tekniske anlæg:** Ingen yderligere oplysninger, se punkt 7.
- **Indholdsstoffer med arbejdspladsrelaterede grænseværdier, der skal overvåges:**
  - 111-30-8 glutaral**
GV 0,8 mg/m³, 0,2 ppm
L
  - 67-63-0 2-propanol**
GV 490 mg/m³, 200 ppm
  - 67-56-1 methanol**
GV 260 mg/m³, 200 ppm
EH
- **Yderligere anvisninger:** Baseret på de lister, der var gældende på tidspunktet for udarbejdelsen.
- **Personlige værnemidler:**
- **Generelle forholdsregler vedrørende beskyttelse og hygiejne:**
Undgå kontakt med øjne og hud.
Skal holdes borte fra føde- og drikkevarer og foderstoffer.
Forurenet, gennemvædet tøj skal det tages af med det samme.
Vask hænder inden der holdes pause og ved arbejdsophør.
Indånd ikke gasser/dampe/aerosoler
- **Åndedrætsværn:**
Ikke påkrævet ved god ventilation i rummet.

(Fortsættes på side 5)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produkt navn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 4)

Brug åndedrætsværn ved utilstrækkelig ventilation.

Ved kortvarig eller ringe belastning skal der benyttes åndedrætsværn med filter, ved intensiv eller længere eksponering skal der benyttes luftforsynet åndedrætsværn.

Kortvarigt filterapparat:

A-/P2-filter

· **Håndbeskyttelse:**

Kemikaliebestandige beskyttelseshandsker (EN 374)

Inden hver ny brug af handsken, skal det kontrolleres, at den er tæt.

Efter brug af handsker skal der bruges hudrensings- og hudplejemidler.

Handskematerialet skal være uigennemtrængeligt og kunne tåle produktet/stoffet/præparatet.

Ved valg af handskematerialet skal der tages højde for gennemtrængningstider, permeabilitetstal og nedbrydning.

· **Handskemateriale:**

Valg af en egnet handske afhænger ikke blot af materialet, men også af yderligere kvalitetskriterier og er forskelligt fra den ene fabrikant til den anden. Da produktet er et præparat af flere forskellige stoffer, kan handskematerialernes bestandighed ikke beregnes på forhånd og skal derfor efterprøves inden brugen.

· **Handskematerialets gennemtrængningstid**

Hos handskefabrikanten skal man forespørge om den nøjagtige gennemtrængningstid og overholde denne.

· **Til længerevarende kontakt er handsker af følgende materialer velegnede:**

F.eks. beskyttelseshandsker fra firmaet KCL GmbH, D-36124 Eichenzell, e-mail: vertrieb@kcl.de med følgende specifikationer (afprøvning i h. t. EN374):

Materiale: nitrilgummi

Lagtykkelse: 0,4 mm

Permeationstid: > 480 Min.

Artiklens navn: Camatril (729)

Materiale: butylgummi

Lagtykkelse: 0,7 mm

Permeationstid: > 480 Min.

Artiklens navn: Butoject (898)

Anbefalingen gælder kun for det på sikkerhedsdatabladet nævnte produkt.

· **Øjenbeskyttelse:**

Tætsluttende beskyttelsesbriller

Benyt ansigtsbeskyttelse, hvis der er risiko for, at produktet kommer i øjnene.

· **Kropsbeskyttelse:** Uigennemtrængelig beskyttelsesbeklædning

9 Fysisk-kemiske egenskaber

· **Generelle oplysninger**

· **Udseende:**

Form: Flydende

Farve: Gullig

· **Lugt:** Skarp

· **Tilstandsændring**

Smeltepunkt/smelteområde ~ -10 - 6°C

Kogepunkt/kogeområde 100 - 125°C

· **Flammepunkt:** 91,5°C

· **Antændelsepunkt:** > 200°C

· **Selvantændelighed:** Produktet er ikke selvantændeligt.

· **Eksplodingsfare:** Produktet er ikke eksplosivt.

· **Damptryk ved 20°C:** 24 mbar

(Fortsættes på side 6)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produkt navn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 5)

- **Densitet ved 20°C:** ~ 1,015 g/ml
- **Opløselighed i/blandbarhed med Vand:** Opløselig
- **pH-værdi ved 20°C:** ~ 6,0
- **Viskositet: dynamisk ved 20°C:** ~ 22 mPas

10 Stabilitet og reaktivitet

- **Termisk nedbrydning/forhold, der bør undgås**
Ingen nedbrydning ved formålsbestemt opbevaring og håndtering.
Ingen nedbrydning ved formålsbestemt brug.
- **Farlige nedbrydningsprodukter:** Der er ikke kendskab til nogen farlige nedbrydningsprodukter.

11 Toksikologiske oplysninger

- **Akut toksicitet:**
- **Klassificeringsrelevante LD/LC50-værdier:**
  - 111-30-8 glutaral**
  - Oral LD₅₀ 134 mg/kg (rat)
  - Dermal LD₅₀ > 2500 mg/kg (rabbit)
  - Inhalation LC₅₀/4 h 0,48 mg/l (rat)
  - 68424-85-1 Quaternary ammonium compounds, benzyl-C12-16-alkyldimethyl, chlorides**
  - Oral LD₅₀ 344 mg/kg (rat)
  - Dermal LD₅₀ 3340 mg/kg (rabbit)
  - 67-56-1 methanol**
  - Oral LD₅₀ 13000 mg/kg (rat)
- **Primær irritationsvirkning:**
- **På huden:** Virker ætsende på hud og slimhinder.
- **på øjet:** Virker stærkt ætsende.
- **Sensibilisering:**
Mulighed for sensibilisering ved indånding.
Mulighed for sensibilisering ved hudkontakt.
- **Yderligere toksikologiske oplysninger:**
Ifølge beregningsmetoden i henhold til beregningsmetoden i "EF's almindelige klassificeringsdirektiv for præparater" i sidste gældende udgave har produktet følgende farer:
Sundhedsskadelig
Ætsende
Lokalirriterende
Virker ved indtagelse stærkt ætsende på mundhulen og svælget samt fare for perforation af spiserøret og maven.
- **Sensibilisering** Kan give overfølsomhed ved indånding og ved kontakt med huden.

12 Miljøoplysninger

- **Oplysninger vedrørende elimination (persistens og nedbrydelighed):**
- **Øvrige oplysninger** Nem at eliminere
- **Økotoksicitet**
- **Toksicitet i vand:**
  - 111-30-8 glutaral**
  - EC₅₀/96h 0,9 mg/l (scenedesmus subspicatus)
  - LC₅₀/24h 15 mg/l (bluegill sunfish)

(Fortsættes på side 7)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produkt navn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 6)

LC₅₀/48h 0,35 mg/l (daphnia magna)

12 mg/l (bluegill sunfish)

LC₅₀/96h 11 mg/l (bluegill sunfish)

68424-85-1 Quaternary ammonium compounds, benzyl-C12-16-alkyldimethyl, chlorides

EC₅₀/48h 0,0058 mg/l (daphnia magna)

LC₅₀/96h 0,515 mg/l (Iepomis macrochirus)

0,93 mg/l (Onchorhynchus mykiss)

67-56-1 methanol

LC₅₀/48h 10000 mg/l (Ieuciscus idus)

LC₅₀/96h 21800 mg/l (Pimephales promelas)

• Øvrige oplysninger:

Ved korrekt udledning af lave koncentrationer i adapterede biologiske rensningsanlæg er forstyrrelser i nedbrydningsaktiviteten af aktivslam ikke sandsynlige.

• Yderligere økologiske oplysninger:
• Generelle anvisninger:

Læs fabrikantens / leverandørens brugsoplysninger.

Fareklasse for vand (selvklassificering) i koncentratet:

Fareklasse for vand 3 (Selvklassificering): stærkt vandforurenende

I henhold til bilag 4 i de tyske administrative bestemmelser for midler, der er skadelige for vandet, af 17.05.1999 ("VwVwS")

Følgende oplysninger gælder for det ufortyndede produkt:

Må ikke udledes i grundvandet, vandløb eller kloaksystemet, heller ikke i små mængder.

Må ikke udledes ufortyndet eller unneutraliseret i spildevandet eller recipienten.

Risiko for forurening af drikkevandet allerede ved udslip af ganske små mængder i undergrunden.

13 Forhold vedrørende bortskaffelse

• Produkt:
• Anbefaling:

Bortskaffelse ifølge myndighedernes forskrifter.

Skal afleveres til specialbehandling under overholdelse af myndighedernes forskrifter.

Må ikke bortskaffes sammen med husholdningsaffald. Må ikke udledes i kloaksystemet.

• Urensede emballager:
• Anbefaling:

Kontaminerede emballager skal tømmes optimalt, så kan efter tilsvarende rensning afleveres som genbrugsmateriale.

Emballager, der ikke kan rengøres, skal bortskaffes på samme måde som stoffet.

Bortskaffes i overensstemmelse med myndighedernes forskrifter.

14 Transportoplysninger

• Transport ad landvejen ADR/RID og GGVS/GGVE (grænseoverskridende/indland):

• ADR/RID-GGVS/E klasse: 8 (C9) Ætsende stoffer

• Kemler-tal: 80

• UN-nummer: 1903

• Emballagegruppe: III

• Mærkat: 8

(Fortsættes på side 8)

— DK —

Sikkerhedsdatablad ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produkt navn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 7)

- Særlige mærkningsbe: Symbol (fisk og træ)
- Godsets betegnelse: 1903 DESINFEKTIONSMIDDEL, FLYDENDE, ÆTSENDE, N.O.S. (glutaral, didecyldimethylammoniumchlorid)
- Begrænsede mængder (LQ) LQ7
- Transportkategori 3
- Tunnelrestriktionskode E
- Bemærkninger: Limited Quantity: 5 l pr. indvendig emballage, 30 kg pr. forsendelsesenhed
- Sætransport IMDG/GGVSee:

- IMDG/GGVSee-klasse 8
- UN-nummer: 1903
- Mærkat 8
- Emballagegruppe: III
- EMS-nummer: F-A,S-B
- Marine pollutant: Nej
- Korrekt teknisk navn: DISINFECTANT, LIQUID, CORROSIVE, N.O.S. (glutaral, didecyldimethylammonium chloride)
- Lufttransport ICAO-TI og IATA-DGR:

- ICAO/IATA-klasse: 8
- UN/ID-nummer: 1903
- Mærkat 8
- Emballagegruppe: III
- Korrekt teknisk navn: DISINFECTANT, LIQUID, CORROSIVE, N.O.S. (glutaral, didecyldimethylammonium chloride)
- Bemærkninger: Packing Instructions:
For Limited Quantities: Y818 (Max Net Qty/Pkg: 1,0 l)
Passenger and Cargo Aircraft: 818 (Max Net Qty/Pkg: 5 l)
Cargo Aircraft only: 820 (Max Net Qty/Pkg: 60 l)

15 Oplysninger om regulering

- Kemikaliesikkerhedsvurdering Der er ikke udført kemikaliesikkerhedsvurdering.
- Nationale forskrifter:
- Oplysninger vedrørende beskæftigelsesbegrænsning:
Overhold arbejdsbegrænsningerne for vordende eller ammende mødre.
Overhold arbejdsbegrænsningerne for unge.
- Fareklasse for vand: WGK 3 (Selvklassificering): stærkt vandforurenende.

16 Andre oplysninger

Alle ovenstående angivelser er baseret på vores aktuelle viden, udgør dog ikke nogen tilsikring af produktgenskaber og stifter heller ikke noget kontraktligt retsforhold.

- Risikoangivelser
- R11 Meget brandfarlig.
- R22 Farlig ved indtagelse.

(Fortsættes på side 9)

DK

Sikkerhedsdatablad
ifølge 1907/2006/EF, Artikel 31

Trykdato: 04.11.2010

Version: 6

Revision: 04.11.2010

Produkt navn: Aldekol DES FF

(Fortsat fra side 8)

R23/24/25 Giftig ved indånding, ved hudkontakt og ved indtagelse.
R23/25 Giftig ved indånding og ved indtagelse.
R34 Ætsningsfare.
R36 Irriterer øjnene.
R39/23/24/25 Giftig: fare for varig alvorlig skade på helbred ved indånding, hudkontakt og indtagelse.
R42/43 Kan give overfølsomhed ved indånding og ved kontakt med huden.
R50 Meget giftig for organismer, der lever i vand.
R67 Dampene kan give sløvhed og svimmelhed.

Datablad udstedt af:

KFT Chemieservice GmbH
Im Leuschnerpark, 3 D-64347 Griesheim
Postfach 1451 D-64345 Griesheim

Tel.: +49 6155 86829-0

Fax: +49 6155 86829-25

Service-sikkerhedsdatablad: +49 6155 86829-22

Kontaktperson: Angelika Torges

Bilag 5

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

1 Identification of the substance/mixture and of the company/undertaking

- **1.1 Product identifier**
- Trade name: **Oxykol**
- **1.2 Relevant identified uses of the substance or mixture and uses advised against:**
- Uses advised against: -
- Application of the substance / the preparation: Disinfectant
- **1.3 Details of the supplier of the safety data sheet**
- **Supplier/Manufacturer:**
EWABO Chemikalien GmbH
Kolpingstr. 4
49835 Wietmarschen
Germany
- Tel.: +49-5925-9933-0
Fax: +49-5925-9933-24
- **Email competent person:** angelika.torges@kft.de
- **Information department:** See supplier/manufacturer
- **1.4 Emergency telephone number:**
National Poisons Information Service (NPIS)
24 hour national number is 0844 892 0111 professionals only
- National Health Service (NHS)
24 hour national number is 0845 4647 consumer

2 Hazards identification

- **2.1 Classification of the substance or mixture**
- Classification according to Directive 67/548/EEC or Directive 1999/45/EC
- Xn; Harmful
- R22: Harmful if swallowed.
- Xi; Irritant
- R41: Risk of serious damage to eyes.
- O; Oxidising
- R8: Contact with combustible material may cause fire.
- **Information concerning particular hazards for human and environment:**
The product has to be labelled due to the calculation procedure of the "General Classification guideline for preparations of the EC" in the latest valid version.
- **Classification system:**
The classification was made according to the latest editions of the EC-lists and expanded using company data and specialized literature.
- **2.2 Label elements**
- **Labelling according to EU guidelines:**
The product has been classified and marked in accordance with EC Directives / Ordinance on Hazardous Materials
- **Code letter and hazard designation of product:**
-   Xn Harmful
O Oxidising

(Contd. on page 2)

— GB —

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

Trade name: **Oxykol**

(Contd. of page 1)

- **Hazard-determining components of labelling:**
disodium carbonate, compound with hydrogenperoxide (2:3)
- **Risk phrases:**
8 Contact with combustible material may cause fire.
22 Harmful if swallowed.
41 Risk of serious damage to eyes.
- **Safety phrases:**
17 Keep away from combustible material.
26 In case of contact with eyes, rinse immediately with plenty of water and seek medical advice.
36/37/39 Wear suitable protective clothing, gloves and eye/face protection.
60 This material and its container must be disposed of as hazardous waste.
- **2.3 Other hazards**
- **Results of PBT and vPvB assessment**
- **PBT:** Not applicable.
- **vPvB:** Not applicable.

3 Composition/information on ingredients

- **3.2 Chemical characterization: Mixtures**
  - **Description:** Mixture of the substances listed below with nonhazardous additions.
  - **Dangerous components:**
CAS: 15630-89-4 disodium carbonate, compound with hydrogenperoxide (2:3) EINECS: 239-707-6 Xn R22; Xi R41; O R8	50-100%
CAS: 77-92-9 citric acid EINECS: 201-069-1 Xi R36	20-25%
- **Additional information:** For the wording of the listed risk phrases refer to section 16.

4 First aid measures

- **4.1 Description of first aid measures**
- **General information:**
Immediately remove any clothing soiled by the product.
Symptoms of poisoning may occur even after several hours; therefore medical observation is suggested for at least 48 hours after the accident.
Remove affected persons from danger area and lay them down.
- **After inhalation:**
Supply fresh air; consult a doctor in case of pain.
In case of unconsciousness, place patients on their side in a stable position for transportation.
- **After skin contact:** Immediately wash with water and soap and rinse thoroughly.
- **After eye contact:**
Protect unharmed eye.
Rinse the eyes with open eyelids for 10 - 15 minutes with water. Then consult an eye specialist immediately.
- **After swallowing:**
Rinse mouth with water.
Drink plenty of water, but never give anything to an unconscious person.
Do not induce vomiting.
Seek medical treatment.
- **Information for doctor:**
- **4.2 Most important symptoms and effects, both acute and delayed**
On eyes:
Serious damage to eyes.

(Contd. on page 3)

— GB —

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

Trade name: Oxykol

(Contd. of page 2)

· Indication of any immediate medical attention and special treatment needed Symptomatic treatment

5 Firefighting measures

· 5.1 Extinguishing media

· Suitable extinguishing agents:

Water

Foam

Use fire fighting measures that suit the environment.

· For safety reasons unsuitable extinguishing agents:

Carbon dioxide

Organic compounds

· 5.2 Special hazards arising from the substance or mixture

In case of fire, the following can be released:

Carbon monoxide and carbon dioxide

Oxygen

· 5.3 Advice for firefighters

· Protective equipment: Wear self-contained respiratory protective device.

· Additional information:

Heating leads to pressure increase entailing danger of bursting and explosion. Immediately cool neighbouring packages and containers with sprayed water and, if possible, remove them out of the danger zone

Dispose of fire debris and contaminated fire fighting water in accordance with official regulations.

Collect contaminated fire fighting water separately. It must not enter the sewage system.

6 Accidental release measures

· 6.1 Personal precautions, protective equipment and emergency procedures

Wear protective clothing.

Keep unprotected persons away.

Ensure adequate ventilation.

Avoid formation of dust.

Use respiratory protective device against the effects of fumes/dust/aerosol.

· 6.2 Environmental precautions:

Do not allow product to reach sewage system or any water course.

Do not allow to penetrate the ground/soil.

· 6.3 Methods and material for containment and cleaning up:

Pick up mechanically.

Absorb with non-combustible material like sand, soil or diatomite.

Use dry equipment and fill into dry drums only.

Make sure to recycle or dispose of in suitable receptacles.

· 6.4 Reference to other sections

See Section 7 for information on safe handling

See Section 8 for information on personal protection equipment.

See Section 13 for disposal information.

7 Handling and storage

· Handling:

· 7.1 Precautions for safe handling

Keep away from heat and direct sunlight.

Ensure good ventilation/exhaustion at the workplace.

Do not refill residue into storage receptacles.

Avoid inhalation of dust.

Avoid contact with eyes and skin.

(Contd. on page 4)

GB

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

Trade name: **Oxykol**

(Contd. of page 3)

Keep the working area dry and clean.

Restrict the quantity stored at the work place.

Information about protection against explosions and fires:

May cause fire in contact with organic substances.

Keep away from combustible substances.

7.2 Conditions for safe storage, including any incompatibilities

Storage:

Requirements to be met by storerooms and receptacles:

Store container tightly sealed at a cool and dry place with sufficient ventilation.

Information about storage in one common storage facility:

Store away from foodstuffs.

Store away from feed.

Refer to national regulations for storing hazardous chemicals.

Further information about storage conditions:

Keep receptacle tightly sealed.

Protect from contamination.

Remove packing material (wood, paper, cardboard) from the storage area.

Maximum storage temperature: < 40 °C

Recommended storage temperature: < 30

Storage class: 4.2 substances liable to spontaneous combustion

7.3 Specific end use(s) No further relevant information available.

8 Exposure controls/personal protection

Additional information about design of technical systems: No further data; see item 7.

8.1 Control parameters

Components with limit values that require monitoring at the workplace:

The product does not contain any relevant quantities of materials with critical values that have to be monitored at the workplace.

Additional information: The lists that were valid during the creation were used as basis.

8.2 Exposure controls

Personal protective equipment:

General protective and hygienic measures:

Keep away from foodstuffs, beverages and feed.

Remove all soiled and contaminated clothing immediately.

Wash hands before breaks and at the end of work.

Vacuum clean contaminated clothing. Do not blow or brush off contamination.

Avoid contact with the eyes and skin.

Use skin protection cream for skin protection.

Breathing equipment:

Not necessary if room is well-ventilated.

At formation of dust:

Short term filter device:

Filter P2.

Protection of hands:

Chemical resistant gloves

The glove material has to be impermeable and resistant to the product/ the substance/ the preparation.

Selection of the glove material in consideration of the penetration times, rates of diffusion and the degradation.

Material of gloves:

The selection of the suitable gloves does not only depend on the material, but also on further marks of quality and varies from manufacturer to manufacturer.

Penetration time of glove material:

The exact penetration time has to be found out by the manufacturer of the protective gloves and has to be observed.

Eye protection: Tightly sealed goggles.

(Contd. on page 5)

GB

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

Trade name: Oxykol

(Contd. of page 4)

· **Body protection:** Protective work clothing.

9 Physical and chemical properties

· 9.1 Information on basic physical and chemical properties

· General Information:

· Appearance:

Form:	Powder
Colour:	White
Odour:	Characteristic
Odour threshold:	Not determined.

pH-value at 20°C:	~ 8.2
	1% solution

· Change in condition:

Melting point/Melting range:	Not determined
Boiling point/Boiling range:	not determined

Flash point:	not applicable

Flammability (solid, gaseous):	Contact with combustible material may cause fire.

· Ignition temperature:

Decomposition temperature:	~ 75°C

Self ignition temperature:	Product is not self-igniting.

Danger of explosion:	Product does not present an explosion hazard.

· Explosion limits:

Lower:	not applicable
Upper:	not applicable

Oxidizing properties:	yes

Density:	Not determined

· Solubility in / Miscibility with

Water:	Soluble

· Viscosity:

dynamic:	Not applicable.

9.2 Other information	No further relevant information available.

10 Stability and reactivity

· 10.1 Reactivity

· 10.2 Chemical stability

· Thermal decomposition / conditions to be avoided:

No decomposition if used and stored according to specifications.

To avoid thermal decomposition do not overheat.

· 10.3 Possibility of hazardous reactions

No dangerous reactions known.

· 10.4 Conditions to avoid

No further relevant information available.

· 10.5 Incompatible materials:

Reducing agents

Alkalis

metallic salts

Acids

(Contd. on page 6)

GB

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

Trade name: Oxykol

(Contd. of page 5)

Organic compounds

10.6 Hazardous decomposition products:

No hazardous decomposition products; if instructions for storage and handling are followed.

11 Toxicological information

11.1 Information on toxicological effects

Acute toxicity:

LD/LC50 values that are relevant for classification:

15630-89-4 disodium carbonate, compound with hydrogenperoxide (2:3)

Oral LD₅₀ 1034 mg/kg (rat)

Dermal LD₅₀ > 2000 mg/kg (rat)

77-92-9 citric acid

Oral LD₅₀ 6730 mg/kg (rat)

Primary irritant effect:

on the skin: May cause irritation to the skin.

on the eye: Strongly irritant with the danger of severe eye injury.

On respiratory tract: No data available.

Sensitization: No sensitizing effects known.

Subacute to chronic toxicity:

STOT-single exposure No classification

STOT-repeated exposure: No classification

Aspiration hazard Not relevant

Additional toxicological information:

The product shows the following dangers according to the calculation method of the General EC Classification Guidelines for Preparations as issued in the latest version:

Harmful

Irritant

12 Ecological information

12.1 Toxicity

Aquatic toxicity:

15630-89-4 disodium carbonate, compound with hydrogenperoxide (2:3)

EC₅₀/48h 4.9 mg/l (Daphnia pulex)

LC₅₀/96h 70.7 mg/l (Pimephales promelas)

77-92-9 citric acid

EC₅₀/72h 120 mg/l (dm)

LC₅₀/96h 440-760 mg/l (li)

12.2 Persistence and degradability No further relevant information available.

Other information:

Sodium percarbonate dissociates into sodium carbonate and hydrogen peroxide. Hydrogenperoxide subsequently decomposes into water and oxygen. The only remaining substance is sodium carbonate.

Product is partly biodegradable.

Behaviour in environmental systems:

12.3 Bioaccumulative potential No further relevant information available.

12.4 Mobility in soil No further relevant information available.

Additional ecological information:

General notes:

The surfactant(s) contained in this preparation complies(comply) with the biodegradability criteria as laid down in Regulation (EC) No.648/2004 on detergents. Data to support this assertion are held at the disposal of the competent authorities of the Member States and will be made available to them, at their direct request or at the request of a detergent manufacturer.

Water hazard class 1 (German Regulation) (Self-assessment): slightly hazardous to water.

According to appendix 4 of VwVwS dated 27.7.2005 (German regulation)

(Contd. on page 7)

GB —

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

Trade name: Oxykol

(Contd. of page 6)

Do not allow undiluted product or large quantities of it to reach ground water, water course or sewage system.

12.5 Results of PBT and vPvB assessment

PBT: Not applicable.

vPvB: Not applicable.

12.6 Other adverse effects No further relevant information available.

13 Disposal considerations

13.1 Waste treatment methods

Recommendation:

Must not be disposed of together with household garbage. Do not allow product to reach sewage system.
Disposal according to instructions of local authorities.

Uncleaned packagings:

Recommendation: Disposal must be made according to official regulations.

Recommended cleansing agent: Water; if necessary, with cleansing agents.

*14 Transport information

14.1 UN-Number

ADR, IMDG, IATA

UN3228

14.2 UN proper shipping name

ADR

3228 SELF-REACTIVE SOLID TYPE E

IMDG, IATA

SELF-REACTIVE SOLID TYPE E

14.3 Transport hazard class(es)

ADR

Class

4.1 (SR1) Flammable solids, self-reactive substances and solid desensitised explosives.

Label

Under investigation
4.1

IMDG, IATA

Class

4.1 Flammable solids, self-reactive substances and solid desensitised explosives.

Label

Under investigation
4.1

14.4 Packing group

ADR, IMDG, IATA

Void

14.5 Environmental hazards:

Marine pollutant:

No

14.6 Special precautions for user

Warning: Flammable solids, self-reactive substances and solid desensitised explosives.

(Contd. on page 8)

GB

Safety data sheet

according to 1907/2006/EC, Article 31

Printing date: 17.10.2011

Version: 6

Revision: 17.10.2011

Trade name: Oxykol

(Contd. of page 7)

· EMS Number:	F-JS-G
· 14.7 Transport in bulk according to Annex II of MARPOL73/78 and the IBC Code	Not applicable.
· Transport/Additional information:	
· ADR	
· Limited quantities (LQ):	500 g
· Transport category:	2
· Tunnel restriction code:	D
· IATA	
· Remarks:	Packing Instructions: For Limited Quantities: Forbidden! Passenger and Cargo Aircraft: 459 (Max Net Qty/Pkg: 10 kg) Cargo Aircraft only: 459 (Max Net Qty/Pkg: 25 kg)

*15 Regulatory information

- 15.1 Safety, health and environmental regulations/legislation specific for the substance or mixture
- National regulations
- Information about limitation of use:
  - Take note of Directive 94/33/EC on the protection of young people at work.
  - Take note of Directive 92/85/EC on the safety and health of pregnant workers at work.
- Water hazard class: Water hazard class 1 (Self-assessment): slightly hazardous for water.
- 15.2 Chemical safety assessment: A Chemical Safety Assessment has not been carried out.

16 Other information

This information is based on our present knowledge. However, this shall not constitute a guarantee for any specific product features and shall not establish a legally valid contractual relationship.

- Reasons for amendments:
  - Data on components
  - EC Regulation 453/2010
  - General revision
- Replaces version dated: 17.11.2010
- Relevant phrases
  - R22 Harmful if swallowed.
  - R36 Irritating to eyes.
  - R41 Risk of serious damage to eyes.
  - R8 Contact with combustible material may cause fire.

· Department issuing MSDS:
KFT Chemieservice GmbH
Im Leuschnerpark. 3 D-64347 Griesheim
Postfach 1451 D-64345 Griesheim

Phone: +49 6155 86829-0 Fax: +49 6155 86829-25
Safety Data Sheet Service: +49 6155 86829-22

· Contact: Angelika Torges

· * Data compared to the previous version altered.

Changes have been made to chapters marked with a *, as compared to the previous version.